

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

MAGISTRSKA NALOGA

ANNA POROPAT

KOPER, 2016

2016

MAGISTRSKA NALOGA

ANNA POROPAT

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

Magistrska naloga

MNOŽIČNO ODPRTO SPLETNO
IZOBRAŽEVANJE KOT NOV NAČIN
PRIDOBIVANJA ZNANJA

Anna Poropat

Koper, 2016

Mentor: izr. prof. dr. Viktorija Florjančič

POVZETEK

V magistrski nalogi predstavljamo množično odprto spletno izobraževanje (MOOC) kot nov način pridobivanja znanja. V teoretičnem delu naloge predstavljamo izobraževanje in e-izobraževanje ter vseživljenjsko učenje in njegovo vlogo v današnjem času. V nadaljevanju predstavljamo zgodovino in značilnosti tečajev MOOC ter njihovo razširjenost v svetu in Sloveniji. V empiričnem delu naloge smo raziskali pripravljenost slovenskih študentov poslovne šole za vključitev v tečaje MOOC. Podatke za empirični del naloge smo pridobili s spletno anketo. Ugotovili smo, da obstajajo statistično značilne razlike med pripravljenostjo za vključitev v tečaj MOOC in pripravljenostjo za online ali e-študij. Uspešnost študentov ne vpliva na poznavanje pojma MOOC, prav tako pripravljenost za vključitev v tečaj MOOC ni povezana s pismenostjo študentov na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT), kot smo predvidevali. Ugotovili smo tudi, da ne obstajajo statistično značilne razlike med pripravljenostjo za vključitev v tečaj MOOC in znanjem tujih jezikov.

Ključne besede: izobraževanje, vseživljenjsko izobraževanje, informacijsko-komunikacijska tehnologija, študij na daljavo, spletno izobraževanje, e-izobraževanje, MOOC.

SUMMARY

This master's thesis will discuss Massive Open Online Courses (MOOCs) as a new form of acquiring knowledge. The theoretical part of the thesis deals with education and e-learning, lifelong learning and the role it plays today. We will also present the history and characteristics of MOOCs and their prevalence rates in Slovenia and the world. In the empirical part of the dissertation, we studied the willingness of Slovenian business school students to engage in MOOCs. The data for the empirical part of the thesis was obtained from an online survey. We have found that there are statistically significant differences between the willingness to engage in MOOCs and the readiness for online or e-studies. The performance of students does not affect the conceptual knowledge of MOOC and, likewise, the willingness to engage in MOOC is not associated with the ICT literacy of students as anticipated. We have also found that there were no statistically significant differences between the willingness to engage in MOOC and foreign language skills.

Keywords: education, lifelong education, information and communication technology, distance learning, online education, e-learning, MOOC.

UDK: 004.738.5:374(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelevitev obravnavanega problema in teoretična izhodišča.....	1
1.2	Namen, cilji in hipoteze raziskave.....	3
1.3	Metodologija raziskovanja.....	4
1.4	Predpostavke in omejitve raziskave.....	5
2	Izobraževanje	6
2.1	Opredelevitev osnovnih pojmov.....	6
2.2	Vrste izobraževanja.....	8
2.2.1	Formalno izobraževanje.....	9
2.2.2	Neformalno izobraževanje.....	10
2.2.3	Priložnostno učenje.....	10
2.2.4	Vseživljenjsko izobraževanje.....	11
2.3	Priznavanje neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja.....	13
2.4	Vloga in pomen izobraževanja.....	14
2.5	Vključenost v sistem izobraževanja.....	15
3	Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije v izobraževanju	18
3.1	Opredelevitev osnovnih pojmov.....	18
3.2	Od študija na daljavo do spletnega izobraževanja.....	21
3.3	E-izobraževanje in njegove značilnosti.....	22
3.4	Pobude za širjenje uporabe sodobnih tehnologij v izobraževanju v Sloveniji.....	24
3.5	Razširjenost rabe IKT v Sloveniji in EU.....	25
3.6	Področja rabe IKT v izobraževanju.....	28
4	Množično odprto spletno izobraževanje (MOOC)	30
4.1	Zgodovina MOOC.....	30
4.2	Značilnosti tečajev MOOC.....	32
4.3	Prihodnost tečajev MOOC.....	33
4.4	MOOC v Sloveniji.....	34
4.5	MOOC v tujini.....	34
5	Množično odprto spletno izobraževanje med študenti poslovne šole – rezultati raziskave	37
5.1	Potek anketiranja in predstavitev vzorca raziskave.....	37
5.2	Analiza anketnega vprašalnika.....	37
5.2.1	Znanje tujih jezikov in opravljanje predmetov v tujem jeziku.....	37
5.2.2	E-študij.....	41
5.2.3	MOOC.....	42
5.3	Preverjanje hipotez.....	43
6	Sklepna razmišljanja	48
	Literatura in viri	51
	Priloga	57

SLIKE

Slika 1: Vrste izobraževanja.....	9
Slika 2: Javni izdatki za formalno izobraževanje v Sloveniji leta 2013.....	10
Slika 3: Delež slovenske populacije, vključene v vseživljenjsko izobraževanje	13
Slika 4: Študenti po področjih izobraževanja v letu 2014.....	17
Slika 5: Število gospodinjstev z dostopom do interneta	25
Slika 6: Število gospodinjstev, opremljenih z IKT	26
Slika 7: Uporaba interneta za izobraževanje in tečaje.....	27
Slika 8: Rast tečajev MOOC 2008–2013	30
Slika 9: Ocena znanja tujih jezikov.....	38
Slika 10: Stopnja certifikata za znanje angleškega jezika.....	38
Slika 11: Udeležba pri predmetih, ki se izvajajo v tujem jeziku.....	39
Slika 12: Število predmetov, opravljenih v tujem jeziku	40
Slika 13: Poznavanje izmenjave študentov Erasmus	40
Slika 14: Poznavanje e-študija	41
Slika 15: Poznavanje kratice MOOC	42
Slika 16: Pripravljenost za udeležbo na tečaju MOOC.....	43

PREGLEDNICE

Preglednica 1: Značilnosti DTPI in CEI	20
Preglednica 2: Opisna statistika – hipoteza 1.....	44
Preglednica 3: ANOVA – hipoteza 1	44
Preglednica 4: Opisna statistika – hipoteza 2.....	45
Preglednica 5: ANOVA – hipoteza 2.....	45
Preglednica 6: Opisna statistika – hipoteza 3.....	46
Preglednica 7: ANOVA – hipoteza 3.....	46
Preglednica 8: Opisna statistika – hipoteza 4 (angleščina).....	47
Preglednica 9: ANOVA – hipoteza 4 (angleščina).....	47

KRAJŠAVE

ANOVA	analiza variance
BDP	bruto domači proizvod
CEI	celostno e-izobraževanje
COBISS	Kooperativni online bibliografski sistem in servisi
DOC	Document
DTPI	delno tehnološko podprto izobraževanje
DVD	Digital Video Disc
EADTU	European Association of Distance Teaching Universities
EU	European Union
EUR	evro
HTML	Hyper Text Markup Language
IKT	informacijsko-komunikacijska tehnologija
IZUM	Inštitut informacijskih znanosti Maribor
MIT	Massachusetts Institute of Technology
MIZŠ	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
MOOC	Massive Open Online Course
N	število
NPK	nacionalna poklicna kvalifikacija
P	stopnja značilnosti
PDF	Portable Document Format
RO	Računalniško opismenjevanje
SD	standardni odklon
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
ŠND	študij na daljavo
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UP FM	Univerza na Primorskem, Fakulteta za management
ZDA	Združene države Amerike

1 UVOD

1.1 Opredelitev obravnavanega problema in teoretična izhodišča

Izobraževanje je pomembno področje družbenega ter individualnega razvoja. Znanost in tehnologija se hitro razvijata ter napredujeta (Barle in Trunk Širca 2010, 23), zaradi česar znanje hitro zastara (Svetlik in Ilič 2004). Znanje pridobivamo z izobraževanjem. Pojem izobraževanje vključuje učenje (dejavnost učenca) in poučevanje (dejavnost učitelja) (Florjančič 2014). Poznamo tri vrste izobraževanja: formalno, neformalno in priložnostno učenje (Davies 1985, 25, po Hozjan 2010, 19). Formalno izobraževanje je hierarhično strukturiran, kronološko razvrščen izobraževalni sistem, ki poteka od osnovne šole do fakultete in udeležencem (učencem, dijakom in študentom) omogoča pridobitev javno veljavne listine (spričevala oziroma diplome) ter določeno stopnjo izobrazbe. Neformalno izobraževanje je vsaka organizirana izobraževalna dejavnost zunaj formalnega sistema izobraževanja, ki udeležencem ne prinaša višje stopnje izobrazbe. Priložnostno (informalno) izobraževanje pa je vseživljenjski proces, pri katerem posameznik pridobi vrednote, veščine in znanje iz vsakodnevnih izkušenj (Coombs in Ahmed 1974; Smith 2002). Formalno in neformalno izobraževanje sta združeni v vseživljenjskem učenju, ki posamezniku pomaga povečevati in prilagajati znanja, spretnosti in sposobnosti novonastalim razmeram (Delors 1996, 94). Izobraževanje se lahko izvaja na različne načine – v klasični učilnici, ob sočasni prisotnosti učitelja in učenca ali na daljavo (Sulčič 2008, 22). V preteklosti se je izobraževanje izvajalo predvsem v učilnicah, danes pa se v izvedbo izobraževanja vključuje informacijsko-komunikacijska tehnologija (IKT). Takemu izobraževanju pravimo e-izobraževanje in zanj je značilno, da za posredovanje učnih vsebin uporablja IKT. Danes se za posredovanje učnih vsebin uporablja predvsem splet, zaradi česar govorimo o online študiju ali e-študiju. Pojem e-študij se uporablja predvsem v terciarnem izobraževanju, kjer se za izvedbo študija uporabljajo različni sistemi za upravljanje učenja (angl. Learning Management Systems) (Florjančič 2014).

Revolucijo na področju spletnega izobraževanja predstavlja množično odprto spletno izobraževanje (angl. MOOC – Massive Open Online Course) (Butler 2012), za katero je značilno, da je odprto za vse, ki si želijo novih znanj, ne glede na doseženo izobrazbo. Tečaji MOOC so namenjeni množičnemu vpisu, saj se v enega lahko sočasno vpiše tudi več kot 100.000 udeležencev (Butler 2012), vendar izobraževanje zaključi le manjši del (5–10 %) udeležencev (Rivard 2013; Parr 2013). Poteka na različne načine, večinoma pa vključuje videoposnetke, učna gradiva v različnih formatih, navodila, e-teste in forume za skupinske diskusije (prav tam). Opravljanje predmeta oziroma tečaja in učno gradivo sta večinoma brezplačni, plačati je treba le potrdilo o udeležbi in uspešno zaključenem tečaju (Butler 2012). Množično se je začel pojavljati leta 2012. Prvi ponudniki tečajev MOOC, ki so se pojavili leta

2012, so bili Udacity,¹ Coursera² in edX.³ Udacity in Coursera izhajata iz Univerze Stanford, ponudnika edX pa sta Univerza Harvard in inštitut MIT (angl. Massachusetts Institute of Technology) (Baggaley 2013). Število ponudnikov tečajev MOOC se iz leta v leto povečuje. Trenutno ima največji tržni delež Coursera (36-odstotni tržni delež), sledijo ji edX s 16-odstotnim tržnim deležem, Canvas Network⁴ (8,4-odstotni), Miriada⁵ (5,3-odstotni), FutureLearn⁶ (4,7-odstotni), na šestem mestu pa najdemo Udacity z 2,4-odstotnim tržnim deležem (ICEF Monitor 2015). Tečaji MOOC so danes zelo razširjeni, saj je vanje vključenih več kot pet milijonov študentov iz vsega sveta. Študenti prihajajo iz več kot 200 različnih držav. Največ študentov je iz Združenih držav Amerike (34 %), Brazilije (4,37 %) ter Indije (7,28 %) (Blake 2014).

Prvi tečaji MOOC so bili na voljo na področju računalništva, kasneje pa so se razširili tudi na druga študijska področja (Butler 2012). Tako danes tečaji s področja družboslovja dosegajo 20-odstotni, s področja informatike in računalništva 16-odstotni, s področja podjetništva in managementa pa 15-odstotni tržni delež (Blake 2014). Med jeziki, v katerih so tečaji izvedeni, še vedno prevladuje angleščina, saj se v tem jeziku izvaja 80 % tečajev; sledijo ji španščina, francoščina in kitajščina (Shah 2014). V Sloveniji imamo trenutno dva tečaja MOOC. Enega prek odprtokodnega učnega okolja Moodle izvaja Arnes, in sicer na temo varne rabe interneta in naprav. Tečaj je brezplačen in namenjen vsem, ki jih tematika zanima. Izvaja se tri tedne, udeleženci pa vsak teden opravljajo vnaprej določene naloge. Če jih uspešno opravijo, pridobijo Mozillino značko »Pametni uporabnik interneta«, če pa se udeležijo še zaključnega srečanja v živo, pridobijo tudi potrdilo o uspešno zaključenem usposabljanju (*Arnes* b. l.). Drugi tečaj izvaja Inštitut informacijskih znanosti Maribor (IZUM) in tudi ta poteka prek Moodlea. Gre za tečaj, ki je namenjen pridobitvi znanj, potrebnih za uporabo storitev COBISS (IZUM b. l.). Namenjen je vsem, ki se želijo naučiti, kako uporabljati tovrstne storitve. Ob koncu tečaja udeleženci opravljajo zaključni preizkus. Če ga opravijo z vsaj 50-odstotno uspešnostjo, pridobijo potrdilo o udeležbi na tečaju (prav tam).

Iz podatkov SURS (2014a) je razvidno, da se med prebivalci Slovenije, ki so redni uporabniki interneta (internet so uporabljali v zadnjih treh mesecih), povečuje raba interneta za izobraževanje in tečaje. Tako se je od leta 2007 do 2010 število posameznikov, ki so uporabljali internet za izobraževanje in tečaje, povečalo za 36 odstotnih točk. Opravljanje tečaja prek interneta se je od leta 2007 do 2011 povečevalo za 6 odstotnih točk. Medtem ko SURS leta 2012 teh podatkov ni zbral, se je v letu 2013 opravljanje tečajev prek interneta znižalo na raven iz leta 2010. Iz leta v leto se povečuje število posameznikov, ki pridobivajo

¹ <https://www.udacity.com/>.

² <https://www.coursera.org/>.

³ <https://www.edx.org/>.

⁴ <https://www.canvas.net/>.

⁵ <https://www.miriadax.net/>.

⁶ <https://www.futurelearn.com/>.

nova znanja ter informacije prek interneta, od leta 2007 do 2010 se je število posameznikov, ki so pridobivali nova znanja in informacije prek interneta, povečalo za 35 odstotnih točk. Podatke o opravljanju tečajev prek interneta (online tečajev) zbira tudi Eurostat. V državah Evropske unije (EU) je prav tako zaznati povečanje opravljanja tečajev prek interneta (Eurostat 2015a). Tako se je od leta 2007 do 2013 delež posameznikov, ki so tečaj opravili prek interneta, na Norveškem povečal za 6 odstotnih točk, v ostalih evropskih državah pa je delež višji za 2 do 4 odstotne točke. V letu 2013 je v državah EU 28 online tečaje opravljalo 6 % uporabnikov interneta med 16. in 74. letom starosti (prav tam). Slovenija je pod povprečjem držav EU 28 s 4 %. Na vrhu lestvice so Finska s 15 %, Litva z 11 % in Združeno kraljestvo z 10 %.

1.2 Namen, cilji in hipoteze raziskave

Čeprav imamo v Sloveniji že dva tečaja MOOC, področje množičnega izobraževanja še ni dobro raziskano. Glede na to, da se povečuje delež tečajev MOOC na področju poslovnih ved – podjetništva in managementa (tu je trenutno 15-odstotni tržni delež) – nas zanima, kako so slovenski študenti poslovne šole pripravljeni na tak način izobraževanja.

Cilji magistrske naloge so:

- predstaviti izobraževanje in e-izobraževanje,
- predstaviti vseživljenjsko učenje in njegovo vlogo v današnjem času,
- predstaviti zgodovino in značilnosti tečajev MOOC,
- predstaviti razširjenost tečajev MOOC v svetu in Sloveniji,
- raziskati pripravljenost slovenskih študentov poslovne šole za vključitev v tečaje MOOC.

Z raziskavo želimo preveriti naslednje hipoteze:

H1: Poznavanje pojma MOOC je statistično značilno povezano z uspešnostjo študentov; pojem MOOC poznajo študijsko uspešnejši študenti.

H2: Pripravljenost za vključitev v MOOC je statistično značilno povezana z IKT pismenostjo študentov; študenti, ki so bolj pismeni na tem področju, so bolj naklonjeni udeležbi na tečajih MOOC.

H3: Pripravljenost za vključitev v MOOC je statistično značilno povezano z naklonjenostjo do e-študija; študenti, ki so naklonjeni e-študiju, bi se odločili za tovrstno izobraževanje.

H4: Obvladovanje tujih jezikov je statistično značilno povezano z vključevanjem v tovrstno izobraževanje; študenti, ki imajo težave s tujimi jeziki, se ne vključujejo v tovrstno izobraževanje.

1.3 Metodologija raziskovanja

Naloga je sestavljena iz teoretičnega in empiričnega dela. Teoretični del smo napisali na podlagi prebrane domače in tuje literature ter na ta način predstavili raziskovalni problem in osnovne pojme, ki so povezani s področjem raziskave. Pri tem smo uporabili metodo opisovanja oziroma deskripcije ter metodo povzemanja. Za prikaz razširjenosti uporabe interneta za pridobivanje znanja smo uporabili sekundarne podatke SURS-a in Eurostata. S pomočjo primerjalne metode smo zbrane podatke primerjali med seboj in jih prikazali opisno, grafično in tabelarično.

V empiričnem delu naloge smo uporabili anketo, s pomočjo katere smo zbrali podatke za preverjanje hipotez. Anketo smo pripravili s pomočjo odprtokodne rešitve 1KA,⁷ namenjene spletnemu anketiranju. Anketa je bila opravljena oktobra 2015 med slovenskimi študenti. Vzorec pri anketni raziskavi je priložnostni, saj je na anketo odgovarjal tisti, ki je slučajno izvedel zanj. Testirali smo jo na pilotnem vzorcu študentov in tako preverili njeno razumljivost. Objavili smo jo v e-učilnici UP FM, na Facebook profilu UP FM, Facebook profilu Univerze na Primorskem in Facebook profilu Študentskega sveta UP FM ter jo delili med Facebook prijatelji.

Anketo je izpolnilo 214 anketirancev. Od tega je bilo 47 anketnih vprašalnikov izpolnjenih neustrezno, 167 pa ustrezno. Za statistično obdelavo podatkov smo obdržali samo anketne vprašalnike, ki so jih izpolnili študenti UP FM. Tako smo v obdelavo podatkov vključili 97 anketnih vprašalnikov, ki so jih izpolnili študenti UP FM. Poleg 47 neustrezno izpolnjenih anketnih vprašalnikov smo iz obdelave podatkov izločili 70 anketnih vprašalnikov, ki so jih izpolnili tisti, ki niso študenti, in tisti, ki študirajo na drugih fakultetah.

Anketni vprašalnik je bil sestavljen iz 25 vprašanj. Osem vprašanj je bilo odprtega tipa, 17 pa zaprtega tipa. Vprašanja so bila razdeljena na osem skupin. V prvi skupini so bila vprašanja, ki so se nanašala na podatke o študiju, druga skupina vprašanj se je nanašala na znanje tujih jezikov, tretja na udeležbo pri predmetih v tujem jeziku, četrta na izmenjavo študentov Erasmus, peta na e-študij, šesta na tečaje MOOC, sedma na računalniške ter internetne spretnosti in osma na osebne podatke.

Pridobljene podatke smo najprej izvozili v Excel. Tukaj smo zbrane podatke uredili za nadaljnjo obdelavo (prilagodili smo vrednosti spremenljivk in izločili podatke za statistično analizo). Urejene podatke smo uvozili v SPSS. S pomočjo opisne statistike smo predstavili značilnosti vzorca in rezultate posameznih anketnih vprašanj. Nominalnim spremenljivkam smo izračunali frekvence in deleže, intervalnim spremenljivkam pa povprečne vrednosti in standardne odklone. Veljavnost zastavljenih hipotez smo preverili z analizo varianc ANOVA. Uporabili smo parametrični test ANOVA. Pri tem statističnem testu gre za preizkušanje

⁷ <https://www.1ka.si/>.

domneve o poljubnem številu aritmetičnih sredin. Za to metodo smo se odločili, ker so podatki normalno porazdeljeni. Preverjali smo značilnosti razlik povprečnih vrednosti za več skupin anketirancev in ali obstajajo med njimi statistično značilne razlike. Rezultate analize predstavljamo opisno, grafično in tabelarično.

V sklepnem delu s pomočjo metode sinteze povzemamo teoretični in empirični del naloge ter oblikujemo zaključke in priporočila za nadaljnje raziskovanje.

1.4 Predpostavke in omejitve raziskave

Čeprav je to področje v Sloveniji še razmeroma neraziskano, domnevamo, da so študenti UP FM seznanjeni z e-študijem, saj so predmeti študijskega programa podprti z e-učilnico. Naša predpostavka, da je anketa za anketirance zanimiva, je bila pravilna, saj so jo vestno izpolnili v celoti.

Pri raziskavi smo se omejili le na študente UP FM, ki uporabljajo splet, saj smo za potrebe raziskave uporabili zgolj spletno anketo, kar pa ni sporno, saj predvidevamo, da so uporabniki spleta potencialni uporabniki tečajev MOOC.

2 IZOBRAŽEVANJE

2.1 Opredelitev osnovnih pojmov

Razvoj vzgoje in izobraževanja povezujemo z vzporednim razvojem različnih človekovih dejavnosti. Z razvojem človeške družbe vzgoja in izobraževanje postajata vse bolj pomembna. Na začetku se je znanost, ki proučuje vzgojo in izobraževanje, imenovala pedagogika (Jereb 1998, 7). Kasneje sta se razvili dve samostojni znanosti, *pedagogika* (znanost o vzgoji in izobraževanju mladih rodov) in *andragogika* (znanost o vzgoji in izobraževanju odraslih) (prav tam).

Vzgoja in izobraževanje sta za vsakega posameznika pomembna, saj mu omogočata osebni razvoj in razvoj kritičnega odnosa do družbe ter s tem vključitev vanjo (Jereb 1998, 14). Poleg tega vzgoja in izobraževanje posamezniku omogočata tudi spoznavanje in zadovoljevanje njegovih potreb (prav tam).

Jereb (1998, 17) vzgojo in izobraževanje označuje kot dejavnosti, ki sta druga od druge odvisni in ju zato pri obravnavanju tematike o izobraževanju ne moremo obravnavati ločeno.

Vzgoja se nanaša na oblikovanje človekove osebnosti, medtem ko *izobraževanje* prispeva k razvoju posameznikovega znanja, sposobnosti in navad (prav tam). Pri pregledu pojmov, ki so povezani z vzgojo in izobraževanjem, srečamo tudi pojem *usposabljanje*, s katerim označujemo razvoj sposobnosti, potrebnih za opravljanje določenega dela (prav tam).

Na področju izobraževanja imamo tako opravka s tremi osnovnimi pojmi: vzgojo, izobraževanjem in usposabljanjem. Vzgoja oblikuje vest, izobraževanje zavest, usposabljanje pa razvija spretnosti (Jereb 1998, 18).

Uporaba vseh treh izrazov (vzgoje, izobraževanja in usposabljanja) bi bila nesmiselna, zato Jereb (1998, 18) pravi, da lahko zanje uporabljamo skupen izraz izobraževanje, s katerim zajamemo vse tri osnovne pojme.

Jereb (1998, 18) izobraževanje deli na splošno in strokovno. Pri *splošnem izobraževanju* pridobivamo znanja o naravi in družbi. S splošnim izobraževanjem se srečujemo v šoli, družini, delovnem in življenjskem okolju (prav tam). *Strokovno izobraževanje* je povezano s pridobivanjem strokovnih znanj, ki jih potrebujemo za opravljanje strokovnega dela (prav tam). V praksi sicer prihaja do prepletanja obeh vrst izobraževanj (prav tam).

Pri opredelitvi osnovnih pojmov se srečamo tudi s pojmom učenje (Jelenc 1996, 10). *Učenje* je vsaka dejavnost, s katero posameznik spreminja sebe, izobraževanje pa je organizirano in strukturirano učenje (prav tam).

Razlikovanje in razumevanje pojmov na področju vrst izobraževanja nam omogočata besednjak, ki ga je pripravil Cedefop, in besednjak UNESCA (angl. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) (MSŠ 2011, 17).

V besednjaku, ki ga je izdal Cedefop (2008, 85), je *formalno izobraževanje* opredeljeno kot izobraževanje, ki poteka v organiziranem in strukturiranem okolju (izobraževalni instituciji), ima jasno določene izobraževalne cilje in čas trajanja. Uspešno zaključeno formalno izobraževanje nam prinaša potrdilo ali certifikat, s katerim dokazujemo doseženo stopnjo izobrazbe (prav tam).

Po opredelitvi formalnega izobraževanja, ki jo najdemo v besednjaku mednarodne standardne klasifikacije izobraževanja (UNESCO 1997, 47), pa je to izobraževanje, ki poteka v šolah, na univerzah in v ostalih formalnih izobraževalnih institucijah. Te omogočajo neprekinjeno izobraževanje za otroke in mladostnike. Formalno izobraževanje se običajno začne med petim in sedmim letom starosti ter se nadaljuje do dvajsetega ali petindvajsetega leta (prav tam).

Primerjava opredelitev pokaže, da je opredelitev formalnega izobraževanja po Cedefopovem besednjaku širša (MSŠ 2011, 19).

V formalno izobraževanje po Cedefopovem besednjaku spadajo vse organizirane dejavnosti, za katere prejmemo ustrezno potrdilo o zaključku, in ne le šolski programi na šolah ter univerzah (prav tam). V nasprotju s tem je opredelitev v UNESCOVEM besednjaku ožja, in sicer v formalno izobraževanje uvršča samo šolske programe, ki nam prinašajo nacionalne kvalifikacije (prav tam). Za razliko od opredelitve v Cedefopovem besednjaku tukaj v formalno izobraževanje ne spadajo kratkotrajne dejavnosti na področju izobraževanja, s katerimi pridobimo potrdilo o zaključenem izobraževanju (prav tam).

Neformalno izobraževanje je po besednjaku, ki ga je izdal Cedefop (2008, 133), učenje, ki je vključeno v načrtovane dejavnosti, vendar te niso določene kot učenje v smislu izobraževalnih ciljev, časa izobraževanja in učne podpore. Tako kot formalno je tudi neformalno izobraževanje namerna dejavnost posameznika, ki je vključen v izobraževanje. Udeležba nas v nekaterih primerih lahko pripelje do potrdil o izobraževanju (prav tam), ki pa nimajo značaja formalne listine.

Po mednarodni standardni klasifikaciji izobraževanja (UNESCO 1997, 47) je neformalno izobraževanje vsako organizirano in trajno izobraževanje, ki ne ustreza opredelitvi formalnega izobraževanja. Poteka lahko v izobraževalnih institucijah ali zunaj njih in je namenjeno osebam vseh starosti. V tako izobraževanje se uvrščajo različni izobraževalni programi, kot so izobraževalni programi za izboljšanje pismenosti odraslih oseb, programi, namenjeni dokončanju osnovnošolskega izobraževanja, izobraževanje, namenjeno pridobivanju življenjskih spretnosti, spretnosti za delo in kulturo. Neformalno izobraževanje nima omejitev niti glede starosti udeležencev niti glede trajanja izobraževanja (prav tam).

Priložnostno učenje je povezano z vsakodnevnimi dejavnostmi (delom, družino, prostim časom) (Cedefop 2008, 93). Učni cilji, trajanje in učna podpora niso določeni na način kot pri formalnem in neformalnem izobraževanju. Priložnostno učenje je v nasprotju s formalnim in neformalnim izobraževanjem, ki sta namerni dejavnosti, običajno nenamerna dejavnost posameznika (prav tam). Priložnostno učenje ne prinaša potrdil o izobraževanju. Tako izobraževanje lahko imenujemo tudi izkustveno ali slučajno/naključno učenje (prav tam).

V življenju z izobraževanjem nikoli ne zaključimo (Jelenc 1996, 11). Vsak posameznik se začne učiti kot otrok in z učenjem nadaljuje tudi v zrelem obdobju. Jelenc (prav tam) tako izobraževanje imenuje *vseživljenjsko učenje* (prav tam). Zaradi hitro spreminjajočega se okolja je pomembno, da se nenehno učimo in izobražujemo ter tako ostanemo aktivni. Do potrebe po vseživljenjskem učenju nas je pripeljal hiter razvoj znanosti in tehnologije, ki zahteva nenehno izpopolnjevanje znanja (Jereb 1998, 19). Pomen vseživljenjskega učenja in sposobnosti učenja je poudaril že Delors (1996, 92). Izobraževanje se tako ne zaključi po končanem obveznem šolanju, temveč se nadaljuje vse življenje (Delors 1996, 97). Tem zahtevam se prilagaja sistem izobraževanja, saj se z izobraževanjem odraslih ukvarja vedno več organizacij. Kot smo že omenili, izobraževanje ni vezano samo na formalno izobraževanje, ampak se dopolnjuje tudi z drugimi oblikami izobraževanj (prav tam).

2.2 Vrste izobraževanja

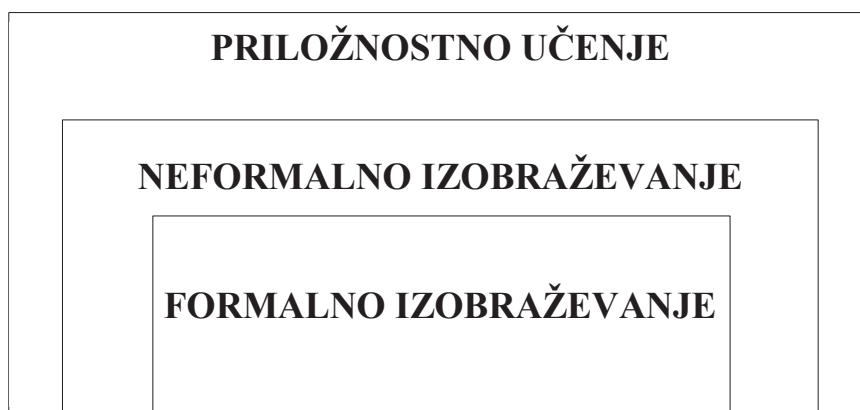
Izobraževanje delimo na tri vrste: formalno in neformalno izobraževanje ter priložnostno učenje (Coombs 1985, 55, po Ličen 2009, 149). K tem lahko prištejemo tudi vseživljenjsko izobraževanje.

Slovenski pojmi, s katerimi označujemo različne vrste izobraževanja, so prevedeni iz angleškega jezika: formalno (angl. formal), neformalno (angl. nonformal) in priložnostno (angl. informal), zaradi česar prihaja do neustreznih prevodov.

V začetku se je angleški izraz »informal« prevajal kot informalno izobraževanje, kar je neustrezen izraz. Danes se zato namesto pojma informalno vpeljuje izraz aformalno, poleg že omenjenega pojma priložnostno učenje (MSŠ 2007, 35).

V nadaljevanju bomo uporabljali izraze formalno in neformalno izobraževanje ter priložnostno učenje.

Na sliki 1 prikazujemo vse tri vrste izobraževanja/učenja. S slike je razvidno, da je priložnostno učenje najširši pojem, sledita mu neformalno in formalno izobraževanje.

Slika 1: Vrste izobraževanja

Vir: Davies 1985, 25.

2.2.1 Formalno izobraževanje

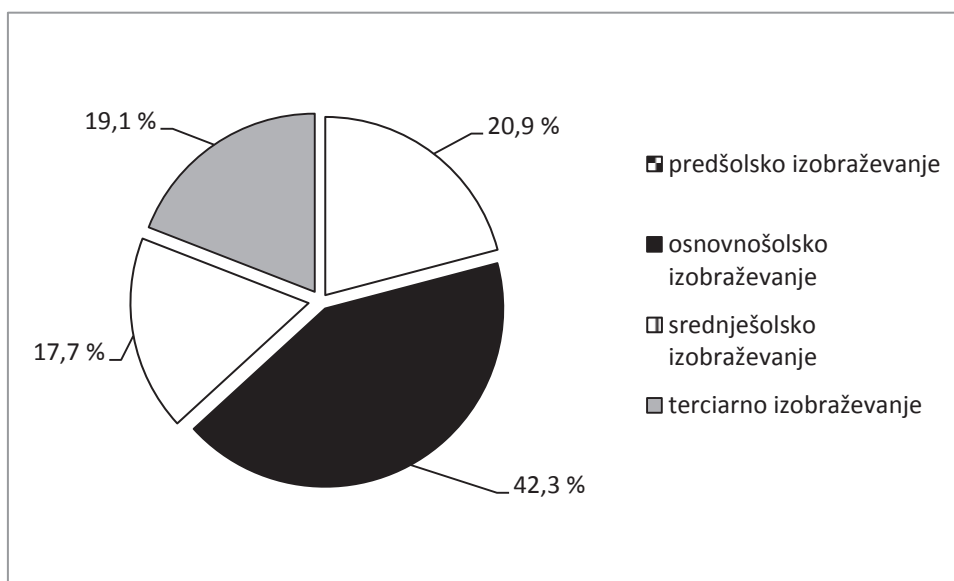
Ličen (2009, 149) v formalno izobraževanje uvršča namerne dejavnosti z jasno določenimi izobraževalnimi cilji. Tako izobraževanje nam ob zaključku prinaša javno veljavno potrdilo o izobrazbi in ustrezen naziv. Uspešno zaključeno formalno izobraževanje dokazujemo s spričevalom ali diplomo. Običajno nas formalno izobraževanje vodi do poklicne izobrazbe, različnih kvalifikacij in specializacij (prav tam).

Za formalno izobraževanje je značilno, da ga v celoti ureja, organizira in vodi izobraževalna institucija, ki tovrstno izobraževanje ponuja. Učne vsebine in načrti, prav tako pa čas trajanja samega izobraževanja in vloge udeležencev v njem so jasno določeni (prav tam).

Na področju izobraževanja v Sloveniji tovrstno izobraževanje izvajajo osnovne, srednje, višje in visoke šole, univerze, zasebne izobraževalne organizacije in ljudske univerze (Ličen 2009, 150).

Javni izdatki za formalno izobraževanje so v letu 2013 znašali 1,971 milijarde EUR, kar predstavlja 5,5 % BDP-ja (Vidmar 2015).

Med vsemi izdatki za izobraževalne ustanove največji del predstavljajo izdatki za osnovnošolsko izobraževanje (42,3 %). Izdatki za ostale tri ravni izobraževanja so razvidni s slike 2.

Slika 2: Javni izdatki za formalno izobraževanje v Sloveniji leta 2013

Vir: SURS 2015a.

2.2.2 Neformalno izobraževanje

Tako kot pri formalnem izobraževanju se tudi v neformalno izobraževanje uvrščajo vse namerne dejavnosti z jasno zastavljenimi cilji (Ličen 2009, 150). Razlika je, da udeleženci pri neformalnem izobraževanju ob zaključku prejmejo le potrdilo, ki ni enakovredno javno veljavni listini (Hozjan 2010, 21). Neformalno izobraževanje je organizirana dejavnost (Ličen 2009, 150). Vanj se uvrščajo tečajji, študijski krožki, borza znanja in središča za samostojno učenje. Izvajajo ga zasebne organizacije, društva, lokalne skupnosti, knjižnice, muzeji in šole. Šole z neformalnim izobraževanjem dopolnjujejo formalno izobraževanje (prav tam). Neformalno izobraževanje je v primerjavi s formalnim bolj prilagodljivo tako po vsebinah kot po samem načinu izvajanja (Hozjan 2010, 21).

2.2.3 Priložnostno učenje

Dejavnosti, ki se odvijajo v okviru priložnostnega učenja, niso namensko organizirane in nimajo določenih izobraževalnih ciljev, učnih vsebin ter določenega poteka izobraževanja (Ličen 2009, 150). Za priložnostno učenje je značilno, da je vsebinsko razpršeno in se izvaja v najrazličnejših okoljih ter na najrazličnejše načine (Hozjan 2010, 23).

Primeri priložnostnega učenja so dejavnosti umetniških dogodkov (ustvarjanje in obiskovanje predstav, razstav, koncertov) in psihofizične dejavnosti (planinarjenje, tek, sprehodi, najemanje kreditov, pisanje davčne napovedi) (Ličen 2009, 150).

2.2.4 Vseživljenjsko izobraževanje

V praksi srečujemo pojma vseživljenjsko učenje in vseživljenjsko izobraževanje (Govekar-Okoliš in Ličen 2008, 38). Med izrazoma učenje in izobraževanje obstaja terminološka razlika, vseživljenjsko pa je sopomenka za permanentno, torej vse življenje.

Vseživljenjsko učenje (angl. Lifelong learning – LLL) traja celo posameznikovo življenje in prispeva k oblikovanju njegove osebnosti, pridobivanju znanja in izkušenj. Tako učenje običajno poteka spontano, nezavedno in nenačrtno (Govekar-Okoliš in Ličen 2008, 39).

Vseživljenjsko izobraževanje se od vseživljenjskega učenja razlikuje le po tem, da pri njem pridobivanje znanja in izkušenj poteka načrtno ter v institucijah, ki nam znanje posredujejo (prav tam), medtem ko je učenje dejavnost posameznika in ni nujno povezano z institucijo, ki tako izobraževanje izvaja. Pri vseživljenjskem izobraževanju gre torej za organizirano obliko učenja. V praksi se lahko pojma vseživljenjsko učenje in vseživljenjsko izobraževanje uporabljata tudi kot sopomenki (Kodelja 2008, 24–25).

Vseživljenjsko izobraževanje ni nov trend. O njem so govorili že Konfucij, Sokrat, Platon in Aristotel. Že v njihovih časih se je poudarjal pomen znanja (Govekar-Okoliš in Ličen 2008, 27).

Čeprav se je vseživljenjsko izobraževanje omenjalo že v preteklosti, pa se je znanju in njegovemu pridobivanju dajalo poseben poudarek predvsem v petdesetih letih 20. stoletja (Govekar-Okoliš in Ličen 2008, 33). Pomen vseživljenjskega izobraževanja lahko pripišemo hitremu razvoju na vseh področjih (znanost, tehnologija, gospodarstvo) in ekonomski krizi. Med ekonomsko krizo so izobraževanje brezposelnih, njihova prekvalifikacija in njihovo prezaposlovanje še kako pomembni. Ljudje namreč potrebujejo nova znanja za nova delovna mesta (prav tam). Le stalno izobraževanje nam omogoča uspeh na delovnem področju (Krek idr. 2011, 36).

Pomembno je, da se posamezniki že v šoli naučijo, kako se vseživljenjsko izobraževati ter se prilagajati spremembam in potrebam (Govekar-Okoliš in Ličen 2008, 44).

Vseživljenjsko učenje vpliva tudi na konkurenčnost posameznih gospodarstev (Ličen 2009, 82). Koncept vseživljenjskega učenja, ki temelji na nenehnem pridobivanju novega znanja, omogoča posameznim gospodarstvom, da med seboj tekmujejo in izkazujejo, kdo dosega boljše rezultate na področju celotnega gospodarstva (prav tam).

V Sloveniji imamo določeno strategijo vseživljenjskosti učenja. Njeni cilji temeljijo na strateških ciljih EU na področju izobraževanja in usposabljanja. S strategijo se vseživljenjskost učenja uveljavlja kot vodilno načelo izobraževanja in učenja ter kot temeljna družbeno-razvojna strategija (MŠŠ 2007, 7).

Pri izvajanju strategije vseživljenjskosti učenja v Sloveniji predstavljajo vodilo naslednji cilji (MSŠ 2007, 7–8):

- Vsem ljudem je treba omogočiti učenje in izobraževanje celo življenje. Izobraževanje mora biti prilagojeno tudi posameznikom in skupinam, ki bi lahko bili prikrajšani za izobraževanje.
- Ustvarjati zavedanje, da ima vsak pravico do učenja in izobraževanja, da se z učenjem povečuje samozaupanje, da se razvijajo ustvarjalnost, podjetnost in znanje ter spretnosti in kvalifikacije, potrebne pri družbenem in poklicnem življenju.
- Razvijati pozitiven odnos posameznika do učenja in pomena vseživljenjskega učenja ter okoliščine za nenehno učenje, izobraževanje in usposabljanje.
- Promovirati vseživljenjsko učenje kot temeljno življenjsko vrednoto.
- Spodbujati učenje na vseh življenjskih področjih ter mobilnost v izobraževanju in zaposlovanju.
- Zviševati ravni pismenosti.
- Pospešiti razvijanje »učee se družbe«, »družbe, ki temelji na znanju« in »družbe mislečih« kot nujne evolucijske nadgradnje.
- Integrirati vsa področja vzgoje in izobraževanja v celovit sistem.

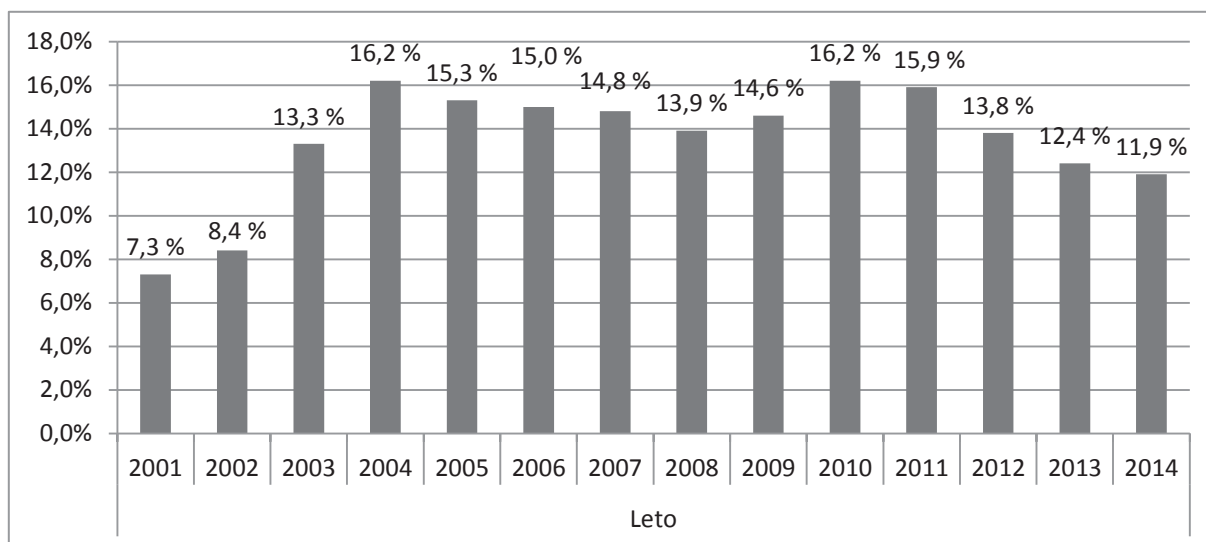
V EU je ena od osrednjih značilnosti izobraževalne politike kontinuirano učenje. Evropska komisija jasno navaja, da za učenje ni nikoli prepozno (Milič 2013). Akcijski načrt, ki je nastal v skladu s tem splošnim ciljem, vsebuje pet ključnih ciljev (prav tam):

- odpravo ovir na področju visokošolskega izobraževanja,
- povečanje kakovosti in učinkovitosti visokošolskega izobraževanja,
- pospeševanje postopka akreditacije in priznavanja predhodno pridobljenega znanja,
- zagotavljanje zadovoljive ravni financiranja in
- vzpostavitev sistema nadzora visokošolskega izobraževanja.

Vseživljenjsko učenje je nedvomno osnova vsakega od štirih stebrov učenja, ki jih priporoča Mednarodna komisija o izobraževanju za 21. stoletje: učenje za pridobivanje znanja, učenje za delo, učenje za obstoj in učenje za skupno življenje (prav tam).

Vključenost oseb, starih med 25 in 64 let, v vseživljenjsko izobraževanje spremlja Eurostat (2015c). Pridobivanje podatkov poteka z »Anketo o delovni sili«. Vanjo je vključeno vprašanje o vseživljenjskem izobraževanju v mesecu pred izvedbo ankete. V letu 2014 je bilo tako največ ljudi v vseživljenjsko izobraževanje vključenih v Švici in na Danskem (31,7 %), sledile so Švedska (28,9 %), Islandija (25,9 %), Finska (25,1 %) in Norveška (19,7 %). V Sloveniji je bilo v istem letu v vseživljenjsko izobraževanje vključenih 11,9 % ljudi (prav tam). Države z najmanjšim številom vključenih ljudi v vseživljenjsko izobraževanje so Romunija (1,5 %), Bolgarija (1,8 %) in Hrvaška (2,5 %) (prav tam). Povprečje držav EU 28 je 10,7 % (prav tam).

Če pogledamo obdobje od leta 2001 do 2014, ugotovimo, da je v Sloveniji vključenost v vseživljenjsko izobraževanje naraščala od leta 2001 do 2004, ko je znašala 16,2 %. Med letoma 2005 in 2008 je bilo opaziti padec vključenosti, v letih 2009 in 2010 pa smo ponovno zabeležili rast. Od leta 2011 do 2014 vključenost v vseživljenjsko izobraževanje v Sloveniji upada (prav tam) (Slika 3).

Slika 3: Delež slovenske populacije, vključene v vseživljenjsko izobraževanje

Vir: Eurostat 2015b.

2.3 Priznavanje neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja

Znanja danes ne pridobivamo več le v šoli, ampak tudi zunaj formalnega sistema izobraževanja. To lahko prispeva k boljšemu teoretskemu znanju, hitrejšemu pridobivanju novih znanj, skrajšanju potrebnega neposrednega izobraževanja ali pridobivanju možnosti za poglobljanje drugih vsebin (Trunk Širca in Gomezelj Omerzel 2006, 12). Tako pridobljeno znanje lahko posameznik uveljavlja v sistemu formalnega izobraževanja. Pri vrednotenju znanja je namreč pomembno znanje in ne le pot, ki nas je do njega pripeljala (prav tam). V življenju si običajno nabere veliko izkušenj in znanj, a zanje nimamo javno veljavne listine, s katero bi znanja in spretnosti lahko izkazovali. Če bi neformalno izobraževanje in priložnostno učenje prinašali taka potrdila, kot jih dobimo pri formalnem izobraževanju, bi bilo njuno priznavanje in uveljavljanje na področju zaposlovanja veliko lažje (Trunk Širca in Gomezelj Omerzel 2006, 13). Za posameznika neformalno pridobljena znanja predstavljajo pomembno konkurenčno prednost.

V EU si prizadevajo, da se poleg formalnega izobraževanja v čim večji meri priznavata tudi neformalno izobraževanje in priložnostno učenje, saj oba načina prispevata k vseživljenjskemu učenju in dopolnjujeta sistem formalnega izobraževanja (Hozjan 2010, 115–116).

Neformalno pridobljena znanja se priznavajo (Andragoški center Slovenije 2011, 36):

- za nadaljnjo udeležbo pri formalnem izobraževanju, ki je lahko posledica nadaljevanja prekinjenega izobraževanja, spremembe smeri izobraževanja ali nadaljevanja izobraževanja na višji stopnji od že dosežene izobrazbe in
- za pridobivanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij (NPK).

V zadnjem času se v praksi uveljavlja tudi tretji namen, to je evidentiranje in opis posameznikovega znanja ter izkušenj z namenom zagotoviti večjo prilagodljivost trga dela (lažja ponovna zaposlitev, sprememba dela, razvoj in sprememba kariere), osebno rast (dvig samozavesti, motivacije za izobraževanje in delo, višja kakovost življenja) in razvijanje temeljnih zmožnosti (prav tam). Nesporno je, da je treba lastno kariero nenehno razvijati in si s tem ohranjati zaposljivost. Ravno zaradi tega postajata neformalno izobraževanje in priložnostno učenje vedno bolj pomembni (Muršak 2006, 29).

Vključenost ljudi v formalno in neformalno izobraževanje spremlja Andragoški center Republike Slovenije z »Anketo o izobraževanju odraslih« (Andragoški center Slovenije b. l.), ki se izvaja vsakih pet let. Nazadnje je bila izvedena leta 2011 (Meze 2015). Glede na rezultate ankete se je formalnega ali neformalnega izobraževanja udeležilo 36,2 % ljudi v starosti med 25 in 64 let. Formalnega izobraževanja se je udeležilo 34,7 % anketirancev, neformalnega pa samo 2,3 % (prav tam). Rezultati so pokazali, da se tovrstnega izobraževanja udeležujejo ljudje z višjo izobrazbo in mlajše osebe, saj z naraščanjem starosti upada število udeležencev (prav tam). Ljudje se neformalnega izobraževanja udeležujejo predvsem zaradi potreb na delovnem mestu (69 %) in osebnih razlogov (31 %). V EU je delež ljudi, ki se udeležujejo formalnega ali neformalnega izobraževanja, 40,3-odstoten (prav tam).

2.4 Vloga in pomen izobraževanja

Slovenija je članica EU in Sveta Evrope, zato jo označujemo kot sodobno demokratično državo, ki spada v razvito družbo (Krek idr. 2011, 18). V razvitih družbah sta znanje in razvoj novega znanja pomembna za njihov obstoj ter nadaljnji razvoj. Znanje je v današnjem času pomembno za celotno družbo in posameznike, ki družbo sestavljajo, ter tudi za državo (prav tam).

V Sloveniji imamo določen temeljni cilj sistema vzgoje in izobraževanja, in sicer »zagotavljanje optimalnega razvoja posameznika ne glede na spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, rasno, etično in narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo oziroma invalidnost« (Taštanoska 2014, 12). To pomeni, da mora biti vsakemu posamezniku ne glede na osebne značilnosti omogočeno izobraževanje.

Posamezni generaciji učencev nikakor ne moremo dati vsega potrebnega znanja, saj bo lahko tisto, kar se naučimo danes, čez čas že popolnoma spremenjeno (Krek idr. 2011, 26).

Pomembno je, da posameznike pripravimo na spremembe in jih motiviramo za vseživljenjsko izobraževanje (prav tam). Izobraževanje danes ne poteka več le pod nadzorom, temveč mora biti posameznik sposoben tudi samoizobraževanja (Jereb 1998, 16). Razvoj posameznika in razvoj družbe bosta v prihodnosti še bolj povezana z izobraževanjem ter raziskovanjem (Barle in Trunk Širca 2010, 33). Posledično lahko pričakujemo večjo raznolikost, prilagodljivost in kompleksnost izobraževanja (prav tam).

Krek idr. (2011, 18) omenjajo tudi pojem družba znanja, pod katerim je mišljena družba, pri kateri je ključni dejavnik razvoja in delovanja znanje. To ne omogoča le preživetja, temveč razvoj celotne družbe (prav tam). Pridobivanje znanja oziroma izobraževanje pripomore k boljšemu razumevanju in spodbujanju gospodarske rasti, izboljšanju socialne kohezije, zmanjševanju družbenih neenakosti in večji družbeni blaginji (Barle in Trunk Širca 2010, 23).

Gospodarska uspešnost družb je odvisna od znanja v družbi, zato je izobraževanje pogosto podvrženo vplivu trga (Krek idr. 2011, 19). Na področju ekonomskega razvoja se soočamo z globalno konkurenco, inovacijami in uvajanjem novih tehnologij (Krek idr. 2011, 21). Trg dela posledično potrebuje visoko specializirano delovno silo, ki mora neprestano pridobivati nove spretnosti in znanje (prav tam). Razvoj na vseh področjih zahteva stalno izobraževanje in usposabljanje. Šolski sistem mora delovati tako, da zagotavlja pridobitev kakovostne in mednarodno primerljive izobrazbe (Krek idr. 2011, 24).

2.5 Vključenost v sistem izobraževanja

Šolsko leto 2014/2015 je bilo leto z najštevilčnejšo generacijo prvošolcev v zadnjih desetih letih (21.700) (Ložar 2015). V osnovnošolsko izobraževanje je bilo vključenih 170.700 otrok, kar je 2,5 % več kot v preteklem šolskem letu.

Na področju srednješolskega izobraževanja imamo nekoliko manj dijakov, kar je posledica manjših generacij preteklih let (Tuš 2015). Ob koncu šolskega leta 2013/2014 je bilo v srednješolsko izobraževanje vključenih 74.907 dijakov. Od tega jih je 39 % obiskovalo srednje splošno izobraževanje, 45 % srednje tehniško in drugo strokovno izobraževanje ter 16 % nižje in srednje poklicno izobraževanje (prav tam). V šolskem letu 2013/2014 je srednješolsko izobraževanje zaključilo 17.950 dijakov (prav tam).

V šolskem letu 2013/2014 je bilo v programe za pridobitev srednješolske izobrazbe vključenih 14.003 odraslih. Tako izobraževanje je v istem šolskem letu zaključilo 2484 udeležencev. Od tega so skoraj tri četrtine zaključile srednje tehniško in drugo strokovno izobraževanje, 22 % pa srednje poklicno izobraževanje (prav tam).

V šolskem letu 2014/2015 je bilo v srednješolsko izobraževanje vključenih 75.334 dijakov. V srednje tehniško in strokovno izobraževanje se jih je vpisalo 46 %, 37 % v srednje splošno izobraževanje in 17 % v nižje in srednje poklicno izobraževanje (prav tam).

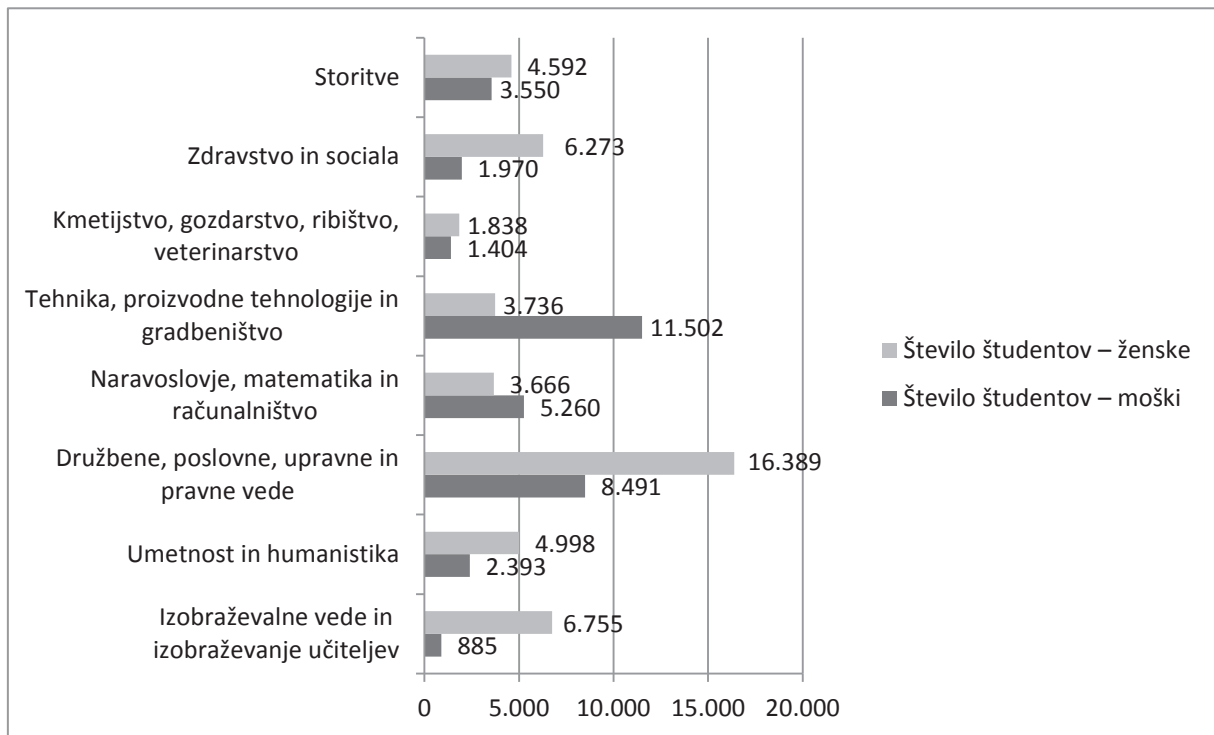
Na področju terciarnega izobraževanja v Sloveniji v zadnjih letih beležimo upad števila študentov (Kozmelj 2015a). V študijskem letu 2014/2015 je bilo v terciarno izobraževanje vključenih 83.700 študentov, kar je 7000 manj kot v predhodnem študijskem letu. Največji padec je opaziti na višjih strokovnih, visokošolskih strokovnih in univerzitetnih programih za pridobitev prve visokošolske diplome. Na visokošolskih podiplomskih študijskih programih se število vpisanih študentov zvišuje, predvsem na magistrskem študiju (2. bolonjska stopnja) (prav tam), saj gre za nove programe, v katere se vključujejo diplomanti 1. bolonjske stopnje.

S študijskim letom 2004/2005 so se postopno začeli uvajati bolonjski študijski programi, zato je težko primerjati podatke študijskih programov, ki se izvajajo po bolonjskem sistemu, s predbolonjskimi študijskimi programi. Zaradi uvedbe bolonjskih študijskih programov danes diplomu na prvi bolonjski stopnji pri manj kot 25 letih starosti pridobi 40 % študentov (prav tam). Vse več študentov se danes odloči za nadaljevanje študija na 2. bolonjski stopnji (prav tam).

Kljub upadu števila študentov še vedno študira skoraj polovica mladih v starosti med 19 in 24 let (47,7 %). V primerjavi s skupnim številom študentov zanimanje mladih za študij ne upada tako hitro (prav tam). Upad števila študentov je povezan z manjšimi generacijami mladih (prav tam).

Ženske se največkrat odločajo za študij družbenih, poslovnih, upravnih, pravnih in izobraževalnih ved ter študij s področja izobraževanja učiteljev, zdravstva in sociale. Moški se največkrat odločajo za študij tehnike, proizvodne tehnologije, gradbeništva, družbenih, poslovnih, upravnih in pravnih ved ter naravoslovja, matematike in računalništva (SURS 2015b).

Vključenost v izobraževanje po področjih izobraževanja glede na spol prikazujemo na sliki 4.

Slika 4: Študenti po področjih izobraževanja v letu 2014

Vir: SURS 2015b.

V letu 2014 je terciarno izobraževanje uspešno zaključilo 18.400 diplomantov (Kozmelj 2015b). Največ diplomantov je bilo na področju družbenih in poslovnih ved ter prava (35 %). Sledijo diplomanti tehnike, proizvodne in predelovalne tehnologije ter gradbeništva (16 %) in diplomanti s področja naravoslovnih študijskih programov (znanosti, matematike in računalništva) (10 %) (prav tam).

3 UPORABA INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKE TEHNOLOGIJE V IZOBRAŽEVANJU

3.1 Opredelitev osnovnih pojmov

Informacijsko-komunikacijska tehnologija (IKT), kamor uvrščamo računalniško strojno in programsko opremo ter omrežja, nas v današnjem času spremlja na vsakem koraku (Volk in Pisk 2014, 179). Omogoča nam enostavnejše pridobivanje novega znanja. V veliko pomoč nam je pri soočanju z množico podatkov, saj nam omogoča, da iz nje izberemo le tiste podatke, ki so za nas uporabni. Ne prinaša nam le koristi na področju izobraževanja, temveč tudi pri delu in vsakdanjih opravilih (prav tam).

Za generacije, rojene po letu 1990, lahko rečemo, da so to mladostniki, ki odraščajo v času hitrega tehnološkega napredka. Ti otroci rastejo sočasno z razvojem IKT (prav tam).

Z razvojem in uveljavljanjem IKT je prišlo do sprememb tudi v izobraževanju (Govekar-Okoliš in Ličen 2008, 69). Danes je IKT pomembna sestavina izobraževanja. Uporabo IKT v izobraževanju označimo s pojmom e-učenje/e-izobraževanje (angl. e-learning) (Bregar, Zgajmajster in Radovan 2010, 7).

V praksi se pojavlja različno poimenovanje izobraževanja, ki je povezano z informacijsko družbo (Lapuh Bele in Rugelj 2008, 183). Nekaterim izrazom dodajamo predpono »e«. To je splošno uveljavljena oznaka za elektronsko izvajanje dejavnosti oziroma za dejavnosti, ki se izvajajo prek omrežij. Najpogosteje in najbolj široko razumemo predpono »e« za interakcije med ljudmi, ki jih omogoča internet (Lapuh Bele in Rugelj 2008, 185). Predpono lahko tudi zamenjamo z različnimi pridevniki (spletni, večpredstavni, mobilni, kombinirani). Danes se tako srečujemo z izrazi e-izobraževanje, e-učenje in e-poučevanje (Lapuh Bele in Rugelj 2008, 183). Pridevniki pred besedo izobraževanje/učenje natančneje opredelijo, kako izobraževanje poteka (Mayer 2001, po Lapuh Bele in Rugelj 2008, 185). Tako lahko razumemo, da spletno izobraževanje poteka z uporabo svetovnega spleta, pri mobilnem (angl. mobile) izobraževanju uporabljamo mobilne naprave (prenosni in/ali tablični računalnik, pametni mobilni telefon), pri večpredstavnem (angl. multimedia) izobraževanju pa uporabljamo več različnih medijev (prav tam). Pri kombiniranem (angl. blended) izobraževanju gre za združevanje tradicionalnega izobraževanja v učilnicah z e-izobraževanjem (Singh 2003, 52–53).

Poleg problematike samih izrazov, ki označujejo izobraževanje v informacijski družbi, predstavlja težavo tudi prevajanje izrazov iz angleškega v slovenski jezik. V angleščini se večinoma uporablja izraz »e-learning«. Redko zasledimo izraz »e-education«. »E-learning« v slovenskem jeziku pomeni e-učenje, vendar se ga prevaja tudi kot e-izobraževanje (Lapuh Bele in Rugelj 2008, 183).

V besednjaku, ki ga je izdal Cedefop (2008, 68), najdemo izraz »e-learning«, ki pravi, da je e-učenje/e-izobraževanje učenje, ki je podprto z IKT. Lahko se uporablja tudi kot pripomoček za izobraževanje na daljavo ali za dopolnitev tradicionalnega izobraževanja (prav tam).

E-izobraževanje pomeni izvajanje učnih dejavnosti na internetu. Lahko poteka v živo pod vodstvom učitelja ali samostojno na daljavo, kjer si vsebino in tempo učenja določi posameznik sam. Oba načina izvajanja izobraževanja povezujeta dostop do interneta (fizični ali brezžični) in učenje (Chusing 2001).

Velikokrat se za e-izobraževanje uporablja opredelitev, da je to izobraževanje, pri katerem se uporablja IKT (Bregar, Zagamajster in Radovan 2010, 12), podobno kot pojem *e-poslovanje* opredeljuje poslovanje (podjetja) s pomočjo IKT (Razgoršek in Potočar 2009, 4). Pod pojmom e-poslovanje razumemo tudi e-bančništvo (opravljanje bančnih dejavnosti prek omrežja), e-trženje (trženje prek spleta), e-trgovanje (trgovanje prek spleta), e-zavarovalništvo, spletno trgovino, svetovanje na daljavo, računalniško podprto skupinsko delo, delo na daljavo, pouk na daljavo (Razgoršek in Potočar 2009, 5).

Glavna udeleženca e-izobraževanja sta učitelj in učenec (Sulčič 2008, 47). Informacijsko-komunikacijska tehnologija se lahko uporablja za podporo različnih procesov izobraževalne institucije, denimo za podporo administrativnih procesov, povezanih z izobraževanjem: vodenje evidence učencev (vpis/izpis, opravljanje študijskih obveznosti), vodenje evidenc zaposlenih – učiteljev (kadrovske zadeve) ter evidence sredstev in finančnih zadev. Uporablja se tudi pri samem izobraževanju, kjer je učitelju v pomoč pri pripravi gradiv in organiziranju dejavnosti učencev. Na tak način se s pomočjo IKT spodbuja in izvaja učenje (prav tam).

Podrobneje lahko e-izobraževanje obravnavamo z dveh vidikov, kot e-izobraževanje v širšem pomenu in ožje opredeljeno e-izobraževanje (Bregar, Zagamajster in Radovan 2010, 12).

Širše pojmovano e-izobraževanje se pojavlja v tradicionalnem izobraževanju, kjer se IKT uporablja kot sestavina učenja in je namenjena le dopolnitvi tradicionalnega izobraževanja (Bregar, Zagamajster in Radovan 2010, 13). Tako izobraževanje imenujemo tudi *delno tehnološko podprto izobraževanje* (prav tam). Informacijsko-komunikacijska tehnologija se uporablja v precej preprosti obliki, npr. za objavo predmetnikov in učnih gradiv na zgoščenki ali spletu, uporabo e-pošte in različnih spletnih virov. Lahko gre tudi za spletne diskusije in podporo projektov (prav tam).

Glavne značilnosti delno tehnološko podprtega izobraževanja (Bregar, Zagamajster in Radovan 2010, 12):

- delna in nepovezana uporaba IKT pri učenju ali administrativni podpori,
- nespremenjeni pedagoški koncepti tradicionalnega izobraževanja predstavljajo osnovo učenja in
- neposredno poučevanje v učilnici se ohranja v nespremenjenem obsegu.

Na drugi strani imamo ožje obravnavanje pojma *e-izobraževanje*, iz katerega izhaja pojem *celostno e-izobraževanje* (Bregar, Zagamajster in Radovan 2010, 14). Tehnološka podpora je prisotna na vseh stopnjah izobraževanja (pri učnih gradivih in podpori pri učenju), kar omogoča, da se izobraževanje lahko izvaja ob fizični ločenosti učitelja in učenca (prav tam).

Med delno tehnološko podprtim izobraževanjem in celostnim e-izobraževanjem je *kombinirano izobraževanje* (angl. blended learning) (Bregar, Zagamajster in Radovan 2010, 15).

V preglednici 1 predstavljamo značilnosti delno tehnološko podprtega izobraževanja (DTPI) in celostnega e-izobraževanja (CEI).

Preglednica 1: Značilnosti DTPI in CEI

Značilnosti	Delno tehnološko podprto izobraževanje	Celostno e-izobraževanje
Pedagoški koncepti in modeli	Tradicionalni	Sodobni, usmerjeni k udeležencu in ustvarjanju novega znanja
Uporaba IKT	Delna in nepovezana	Celostno integrirana v izobraževanje
Komunikacija	Pretežno v razredu	Prostorsko neodvisna, podprta z IKT
Učna gradiva	Vsebinsko determinirana in linearna	Odprta, prožna, interaktivna

Vir: Bregar 2008, 5, po Bregar, Zagamajster in Radovan 2010, 16.

Pri uporabi pojmov e-izobraževanje in študij na daljavo (ŠND) je prav tako treba paziti, saj se pogosto uporabljata kot sopomenki, čeprav nista (Brglez idr. 2001, po Lapuh Bele in Rugelj 2008, 187). Študij na daljavo označuje izobraževanje, kjer sta učenec in učitelj prostorsko in časovno ločena (Guri-Rosenblit 2005, po Lapuh Bele in Rugelj 2008, 187), medtem ko je e-izobraževanje širši pojem (Lapuh Bele in Rugelj 2008, 187).

E-izobraževanje je podobno klasičnemu izobraževanju, le da je podprto z IKT. E-izobraževanje se od e-učenja razlikuje po tem, da ga tako kot pri klasičnem izobraževanju organizirajo in izvajajo izobraževalne ustanove. Kot smo že omenili, je učenje vsaka dejavnost, s katero posameznik spreminja sebe, ni pa nujno, da je organizirano in strukturirano.

Pri izobraževanju, podprtem z IKT, se pojavljajo nove oblike učnih gradiv, med katerimi zasledimo e-učbenik (angl. e-textbook) (Kreuh, Kač in Mohorčič 2011, 9). To je študijsko gradivo, ki ima lastnosti klasičnega (tiskanega) učbenika, vendar se od njega razlikuje po dveh značilnostih: interaktivnosti in večpredstavnosti (Kreuh, Kač in Mohorčič 2011, 14). Pri e-učbeniku je zaželeno, da ima čim večjo interaktivnost, kar dosežemo z nalogami, pri katerih dobi učenec takojšnjo povratno informacijo. Pomembna je tudi večpredstavnost (multimedijškost), ki besedilo dodatno obogati z nebesedilnimi sestavinami, npr. video ali avdio vsebino (prav tam).

3.2 Od študija na daljavo do spletnega izobraževanja

Pred e-izobraževanjem smo se srečevali s ŠND. Pri tem izobraževanju sta učitelj in učenec prostorsko ter časovno ločena (Bregar 1995, 24). Študenti pri ŠND študirajo, ko imajo čas, in sicer tam, kjer sami želijo (doma, v službi) (Bates 2005, 5).

Začetki ŠND segajo v 19. stoletje (Bregar, Zagmajster in Radovan 2010, 10). Razvil se je predvsem zaradi želje po vključitvi večjega števila ljudi v izobraževanje. Izobraževanje so želeli približati ljudem iz geografsko oddaljenih krajev, zaposlenim in ljudem s posebnimi potrebami (Bregar, Zagmajster in Radovan 2010, 10). Začetnik ŠND v Združenih državah Amerike (ZDA) je Isaac Pitman, ki je leta 1840 organiziral dopisni tečaj iz stenografije (prav tam).

V drugi polovici 19. stoletja so se začele pojavljati prve t. i. dopisne šole, ki so omogočale preproste oblike ŠND. Pojavile so se v ZDA, Nemčiji, Veliki Britaniji in na Švedskem. Pri dopisni šoli se je študijsko gradivo udeležencem izobraževanja posredovalo po klasični pošti, na isti način pa so študenti svoje izdelke posredovali učiteljem (prav tam). Kasneje sta se kot medij ŠND pojavila še radio in televizija. Tako izobraževanje imenujemo teleizobraževanje (Sulčič 2008, 25). V zadnji fazi razvoja ŠND se je pojavil internet in tako je prišlo do t. i. spletnega izobraževanja (prav tam).

Značilnosti ŠND (Keegan 1991, 44, po Bregar, Zagmajster in Radovan 2010, 10):

- učenec in učitelj sta redko ali celo nikoli v neposrednem stiku, kar ŠND loči od tradicionalnega izobraževanja,
- ŠND organizira in izvaja izobraževalna institucija, kar ŠND loči od individualnega in samostojnega učenja. Izobraževalna institucija tudi načrtuje in izdeluje učna gradiva ter zagotavlja pomoč udeležencem. Gradiva so lahko klasična (tiskana gradiva) ali elektronska (avdiokasete ali videokasete, na zgoščenkah ali spletu),
- komunikacija pri ŠND poteka z uporabo različnih medijev – od osebnega stika in telefonskega razgovora, do komunikacije prek e-pošte ali foruma. V zadnjem času se uporabljajo tudi videoklepetalnice in videokonference.

Bates (2005, 6) predstavlja tri generacije ŠND:

- *1. generacija ŠND*: temelji na uporabi ene vrste tehnologije (televizije, radia, tiskanih gradiv), vendar brez neposredne interakcije študentov z institucijo, ki nudi izobraževanje. Mentorji naloge študentov le ocenjujejo in jim dajejo povratne informacije.
- *2. generacija ŠND*: uporablja raznovrstno tehnologijo, učna gradiva pa so pripravljena namensko za ŠND. Peters (1983 po Bates 2005, 7) 2. generacijo ŠND imenuje industrijsko izobraževanje, saj se je v izobraževanje vključevalo večje število študentov. Za to obdobje so bile značilne t. i. megauniverze, ki so sprejele tudi 100.000 študentov in več (Daniel 1996, po Bates 2005, 7). Učna gradiva so zaradi masovne in centralizirane proizvodnje postala poceni, bila pa so tudi standardizirana in kakovostna. Predstavnice 2. generacije ŠND so britanska in turška odprta univerza ter španska univerza za študij na daljavo.
- *3. generacija ŠND*: temelji na dvosmerni komunikaciji med učiteljem in študenti ter samo med študenti. Podpora za dvosmerno komunikacijo je internet ali videokonferenca. Pogosto se označuje tudi kot izobraževanje, ki temelji na znanju, ali postindustrijsko izobraževanje (Campion in Renner 1992; Farnes 1993, po Bates 2005, 7). Izobraževanje je prilagojeno potrebam študentov in pripravljeno je hitro ter z nizkimi stroški. Primer takega izobraževanja najdemo v tradicionalnih institucijah, ki poleg tradicionalnega izobraževanja ponujajo tudi ŠND (angl. dual mode institutions), in v nekaterih manjših izobraževalnih institucijah. Kaufman (1989, po Bates 2005, 7) 3. generacijo označuje kot ŠND, kjer se postopno povečuje nadzor nad učenci, več je tudi priložnosti za dialog in kritično mišljenje. Glavni razlog za razvoj 3. generacije ŠND je hiter razvoj interneta.

Čeprav se je ŠND v večletnem razvoju zelo spreminjal, je njegova glavna vloga danes še vedno širitev dostopa in vključenosti ter spodbujanje socialne pravičnosti v visokem šolstvu. Še naprej bo igral pomembno vlogo pri širjenju visokošolskega izobraževanja po celem svetu (Guri-Rosenblit 2009).

Razvoj IKT je omogočil uvajanje načinov dela, razvitih za ŠND, v tradicionalno izobraževanje (Bregar, Zagmajster in Radovan 2010, 11). Združevanje ŠND in tradicionalnega izobraževanja je pripeljalo do novih oblik izobraževanja, kot so: odprto učenje, fleksibilno učenje, porazdeljeno in sodelovalno učenje. Za vse te oblike izobraževanja se v zadnjem času uporablja splošen izraz e-izobraževanje (Bregar, Zagmajster in Radovan 2010, 11–12) oziroma spletno izobraževanje glede na to, da se izvaja na spletu.

3.3 E-izobraževanje in njegove značilnosti

Kot smo že omenili, se pri e-izobraževanju uporablja IKT (Bregar, Zagmajster in Radovan 2010, 12), ki spreminja tako poučevanje kot učenje. Čeprav je razvoj IKT precej hiter, so spremembe, povezane z njenim vpeljevanjem na področje izobraževanja, razmeroma počasne

(Bregar, Zagamajster in Radovan 2010, 26). Kljub temu pa se današnje izobraževanje in tudi učenje razlikujeta od izobraževanja oziroma učenja v preteklosti (prav tam).

Sodobnejše pridobivanje znanja povezujemo z naslednjimi spremembami (Ehlers 2009, 135, po Bregar, Zagamajster in Radovan 2010, 26):

- pridobivanje znanja – učenje lahko poteka kjerkoli, v najrazličnejših oblikah in nikakor ne več samo v razredu,
- učenci pomagajo pri organizaciji izobraževanja,
- učenje je postalo vseživljenjski proces, poteka v različnih obdobjih in ni povezano le z izobraževalnimi ustanovami,
- učenje poteka v formalnih ali priložnostnih učnih skupnostih in
- učenje ni več osredotočeno na učitelja in ustanovo.

E-izobraževanje nam prinaša prednosti, med katerimi lahko omenimo prilagojenost posameznikovim potrebam in omogočanje hitrejšega dostopa do znanja (Bregar, Zagamajster in Radovan 2010, 17). Ena izmed pomembnih prednosti je tudi ta, da je tak način študija študentom dosegljiv od kjerkoli in kadarkoli (Sulčič 2008, 18). Premagujejo se krajevne ovire, saj lahko študenti s pomočjo IKT študirajo na tujih univerzah kar od doma (prav tam). Omenjene prednosti izkoristimo, če IKT ne uporabljamo le za prenos gradiv na splet.

Podobno kot pri razvoju spleta se tudi pri e-izobraževanju pojavlja izraz e-izobraževanje 1.0 (Downes 2005, po Lapuh Bele in Rugelj 2008, 186). Pri tej vrsti e-izobraževanja se za posredovanje učnega gradiva do učenca uporablja IKT, medtem ko sama vsebina (študijska gradiva) ostaja nespremenjena. Gradivo se tako prenaša v različnih računalniških formatih (DOC, PDF in HTML) in je pripravljeno za tisk. Tako pripravljenega gradiva ni mogoče spreminjati (prav tam).

Z razvojem Spleta 2.0 (Downes 2005), ki sicer ne predstavlja tehnološke revolucije, temveč gre za drugačen način uporabe IKT – omogočanje in spodbujanje sodelovanja po spletu – se je pojavil tudi izraz e-izobraževanje 2.0 (prav tam).

V primerjavi z e-izobraževanjem 1.0 se pri e-izobraževanju 2.0 spreminjajo učna gradiva. Ta vsebujejo dinamične objekte (video, animacije, simulacije, interaktivne teste) in jih zato ne moremo natisniti, saj se s tiskom izgubi uporabnost gradiva (Lapuh Bele in Rugelj 2008, 187).

Pri e-izobraževanju se ne srečujemo samo z drugačnim potekom izobraževanja, ampak tudi z drugačnimi odnosi med samimi udeleženci (Govekar-Okoliš in Ličen 2008, 69). Ti se med seboj ne poznajo tako dobro pa tudi srečujejo se ne tako pogosto kot pri tradicionalnem izobraževanju (prav tam).

E-izobraževanje tako prinaša številne prednosti, med drugim omogoča (prav tam):

- prilagodljive izobraževalne programe,
- medgeneracijske povezave in
- individualni pristop pri pridobivanju znanja.

V informacijski družbi se e-izobraževanje vse bolj uveljavlja, pa čeprav prenos znanja v tradicionalnem izobraževanju še vedno poteka predvsem v predavalnicah, kjer se IKT uporablja le za podporo tradicionalno izvedenega učnega procesa (Bregar, Zagmajster in Radovan 2010, 20).

3.4 Pobude za širjenje uporabe sodobnih tehnologij v izobraževanju v Sloveniji

V Sloveniji uporabo IKT v izobraževanju spodbujamo že od leta 1994. Prvi projekt za spodbujanje uporabe IKT v izobraževanju je bil projekt Računalniško opismenjevanje (RO) (Florjančič 2012). Projekt je pomagal pri informatizaciji slovenskega šolstva na učno-vzgojnem področju in sami organizaciji izobraževanja (SIO b. l.). Projekt je predvsem podpiral opremljanje šol in usposabljanje učiteljev za uporabo IKT (Florjančič 2012).

K pobudam za uvajanje IKT v izobraževanje se vključuje tudi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ), ki z razpisi projektov spodbuja uporabo IKT v izobraževanju. Eden izmed pomembnejših projektov zadnjih let je bil projekt e-Šolstvo, znotraj katerega sta se izvajala tudi projekta e-Kompetentni učitelj in e-Podpora (MIZŠ b. l.) in ki je potekal med letoma 2008 in 2013.

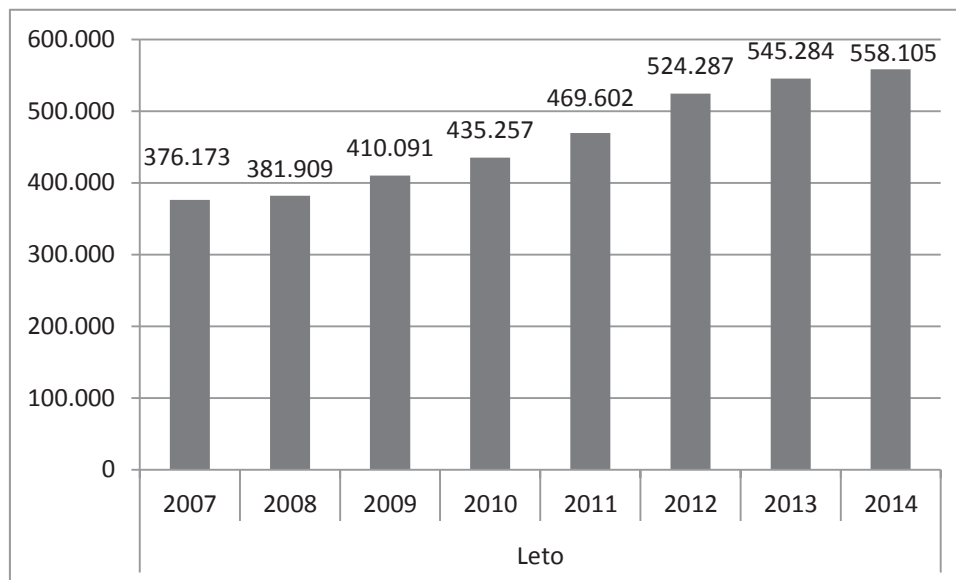
Projekt e-Kompetentni učitelj je bil namenjen učiteljem, ki so se izpopolnjevali v e-kompetentnosti in uporabi IKT, poznavanju in rabi spletnih programskih orodij, uporabi obstoječih e-gradiv in e-učbenikov, oblikovanju, predelavi in izdelavi lastnih e-gradiv ter ozaveščanju za varno in kritično rabo vseh naštetih dejavnosti (Volk in Pisk 2014, 180). Projekt jim je pomagal, da ostanejo v koraku z novostmi na področju vpeljave novih tehnologij v izobraževanje (prav tam). Izobraževanje v okviru projekta e-Kompetentni učitelj je bilo na voljo učiteljem in vzgojiteljem na vseh ravneh izobraževanja, od vrtcev do osnovnih in srednjih šol. Vse storitve v okviru projekta so bile brezplačne. Visoko šolstvo je bilo iz projekta izvzeto (prav tam).

Cilj projekta e-Podpora je bila nadgradnja obstoječih dejavnosti na področju svetovanja – svetovanje pri vodenju informatizirane šole, didaktična podpora in svetovanje učiteljem, tehnična podpora in pomoč (MIZŠ b. l.).

Pred leti je MIZŠ financiralo tudi projekt e-gradiva, ki je spodbujal nastajanje e-vsebin za različna izobraževalna področja (Florjančič 2012).

3.5 Razširjenost rabe IKT v Sloveniji in EU

Podatke o rabi IKT spremlja Statistični urad RS (SURS). Glede na njegove podatke (2014b) se v Sloveniji povečuje število gospodinjstev, ki imajo dostop do interneta (Slika 5).

Slika 5: Število gospodinjstev z dostopom do interneta

Vir: SURS 2014b.

V prvem četrtletju leta 2014 je imelo dostop do interneta 77 % vseh slovenskih gospodinjstev (Zupan 2014). Kar 68 % ljudi v starosti od 16 do 74 let je internet uporabljalo vsaj enkrat tedensko, 42 % teh pa je za dostop uporabljalo mobilni telefon, prenosni ali tablični računalnik ter druge mobilne naprave zunaj doma ali delovnega mesta (Zupan 2015).

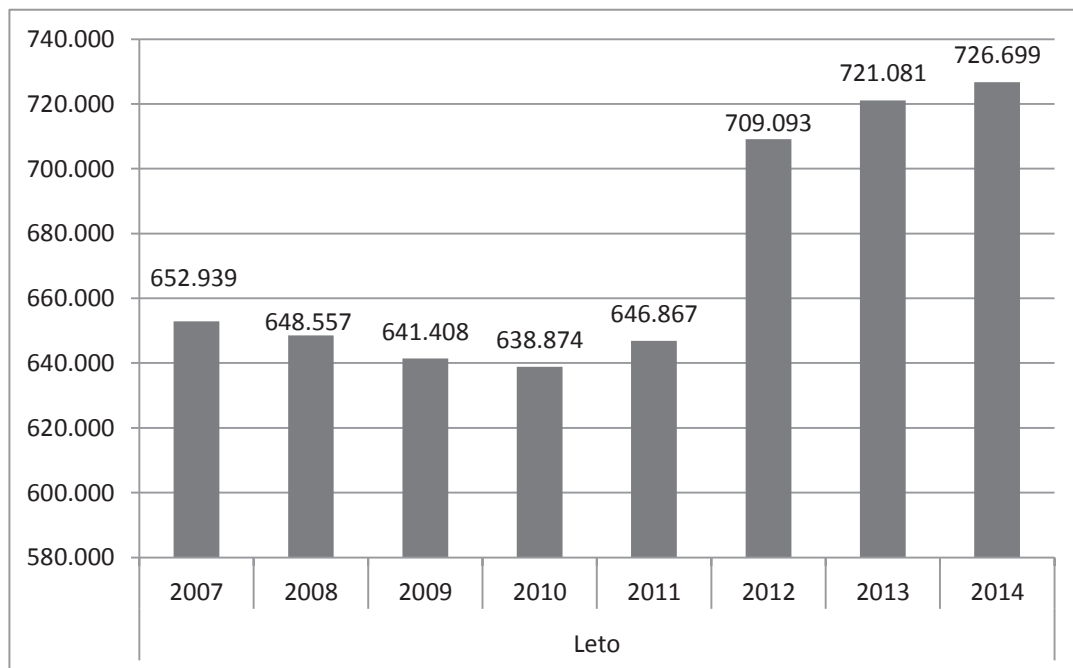
Do interneta je prek prenosnega ali tabličnega računalnika dostopalo 74 % gospodinjstev, prek namiznega računalnika pa 70 %. Prek mobilnega telefona je do interneta dostopalo 66 % gospodinjstev, 15 % pa prek pametne televizije. Povečuje se tudi delež gospodinjstev, ki do interneta dostopajo prek mobilnih širokopasovnih internetnih povezav; v prvem četrtletju 2014 je bilo takih 49 % (Zupan 2014).

Še vedno pa obstajajo tudi gospodinjstva, ki dostopa do interneta nimajo (prav tam). Kar 69 % takih gospodinjstev pravi, da dostopa do interneta ne potrebujejo, 62 % anketiranih gospodinjstev dostopa do interneta nima zaradi pomanjkljivega računalniškega znanja, 47 % zaradi visokih stroškov opreme, 45 % pa zaradi visokih stroškov dostopa do interneta (prav tam).

Če pogledamo, kakšno je stanje z dostopom gospodinjstev do interneta na ravni EU 28 (Eurostat 2015c), ugotovimo, da je imelo leta 2014 dostop do interneta 81 % vseh gospodinjstev. Države Luksemburg, Nizozemska in Islandija so imele leta 2014 največji delež

gospodinjstev z dostopom do interneta v EU (96-odstotni). Najmanjši delež gospodinjstev z dostopom do interneta je istega leta imela Bolgarija (57-odstotni) (prav tam). Od 2010 do 2014 se je število gospodinjstev z dostopom do interneta najbolj povečalo v Bolgariji (za 24 odstotnih točk) in Grčiji (za 22 odstotnih točk) (prav tam).

SURS (2014c) spremlja tudi podatke o opremljenosti gospodinjstev z IKT, v kar je vključena opremljenost gospodinjstev s televizijami, telefoni, računalniki, igralnimi konzolami in dostopom do interneta. Od leta 2007 do leta 2014 se je število gospodinjstev, ki so opremljena z IKT, povečalo za 11,3 % (Slika 6).

Slika 6: Število gospodinjstev, opremljenih z IKT

Vir: SURS 2014c.

Pri rabi internetnih storitev prevladuje uporaba elektronske pošte. V letu 2014 je elektronsko pošto pošiljajo 62 % uporabnikov interneta v Sloveniji, v EU 28 pa 68 %. V spletnih družabnih omrežjih je leta 2014 sodelovalo 42 % uporabnikov interneta v Sloveniji in 46 % v EU 28. Storitve računalništva v oblaku je uporabljajo 31 % uporabnikov interneta, po internetu pa jih je telefoniralo 29 % (Zupan 2015).

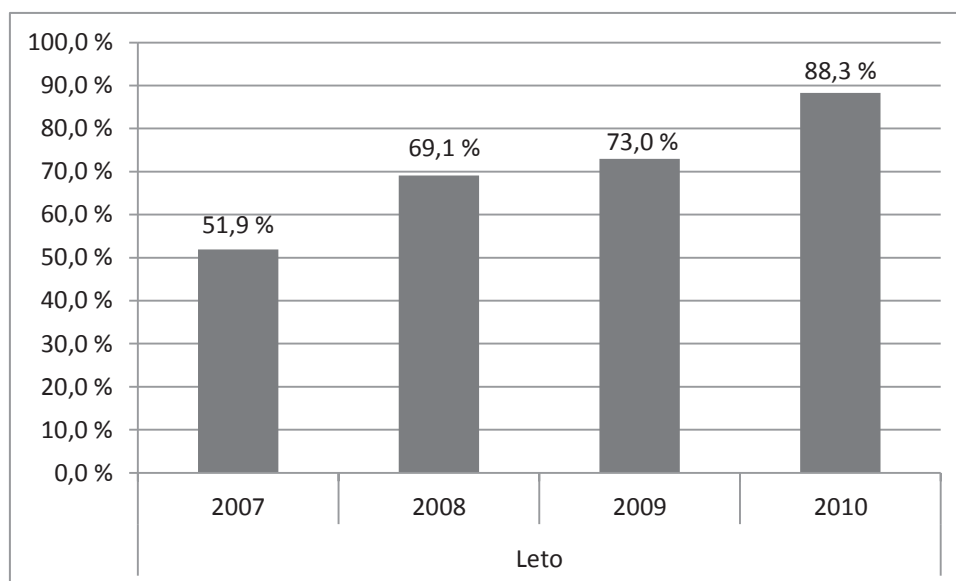
Z naraščanjem uporabe IKT na vseh področjih naraščajo tudi potrebe po računalniškem znanju. V letu 2014 je 53 % posameznikov v starosti od 16 do 74 let prenašalo datoteke med računalniki (v EU 28 56 %), 43 % jih je v preteklosti že nameščalo ali priključevalo nove naprave (v EU 28 45 %), 36 % posameznikov je že izdelovalo elektronsko predstavitev (v EU 28 34 %), 8 % posameznikov je tudi že pisalo računalniške programe (v EU 28 11 %) (prav tam).

Zanimivi so tudi podatki o rabi IKT v podjetjih. Izobraževanje za dopolnjevanje ali pridobivanje računalniškega znanja za uporabo IKT je v letu 2013 svojim zaposlenim nudilo 20 % podjetij z vsaj desetimi zaposlenimi, v EU 28 pa 21 % (prav tam).

Če primerjamo Slovenijo z EU 28, vidimo, da po razširjenosti rabe IKT v gospodinjstvih ne zaostajamo veliko. Glede na to, da ima večina (77 %) gospodinjstev dostop do interneta, lahko predvidevamo, da se IKT uporablja tudi za pridobivanje znanja. Z vsakim brskanjem po spletu odkrivamo nove informacije, ki nam prinašajo novo znanje ali dopolnjujejo obstoječe.

SURS (2014a) od leta 2007 zbira tudi podatke, povezane z uporabo interneta za pridobivanje znanja. Iz zbranih podatkov (prav tam) je opaziti, da se med ljudmi povečuje zanimanje za izobraževanje prek spleta, saj se je iz leta v leto povečeval delež rednih uporabnikov interneta (internet so uporabljali v zadnjih treh mesecih), ki so se udeleževali spletnega izobraževanja in spletnih tečajev. Sem uvrščamo izobraževanje, ki poteka na izobraževalnih institucijah, ter različne tečaje, kot so tečaji tujih jezikov in tečaji za uporabo računalniških programov, pri katerih prenos učnega gradiva, učenje in drugo vsaj delno potekajo prek interneta (SURS 2013).

Slika 7 nam prikazuje delež rednih uporabnikov interneta, ki so med letoma 2007 in 2010 internet uporabljali za izobraževanje ter tečaje.

Slika 7: Uporaba interneta za izobraževanje in tečaje

Vir: SURS 2014a.

3.6 Področja rabe IKT v izobraževanju

Razširjenost rabe IKT v izobraževanju je moč razbrati iz rezultatov raziskave, ki jo je leta 2011 opravil Eurydice. V njej so sodelovale države članice EU, Islandija, Liechtenstein, Norveška in Turčija (Eurydice Slovenija 2011). V raziskavi je bilo ugotovljeno, da 83 % petnajstletnikov tedensko uporablja računalnik za zabavo, 46 % pa za opravljanje domačih nalog. Samo 20 % mladih v šoli uporablja računalnik za eksperimentalno delo, razvijanje pismenosti ali pouk tujih jezikov (prav tam).

Opremljenost z IKT na šolah v EU je dobra. Vsaj polovica mladih obiskuje šolo, kjer je vsaj en računalnik na dva učenca. Iz leta v leto se zmanjšujejo tudi razlike v opremljenosti šol z IKT med državami EU. Med najboljše opremljene šole z IKT spadajo šole na Škotskem, kjer imajo več računalnikov, kot je učencev (en računalnik na 0,8 otroka). Glede na statistiko je v Sloveniji en računalnik na 3,73 otroka (prav tam).

Kljub temu da je opremljenost šol z računalniki zadostna, se pojavlja težava, ker računalniki učencem niso na voljo v vseh učilnicah. V nekaterih šolah so še vedno nameščeni samo v računalniški učilnici, kjer jih učenci lahko uporabljajo samo pod nadzorom učiteljev (MIZKŠ 2012, 12). Na slovenskih šolah učenci računalnike lahko uporabljajo v računalniškem laboratoriju, učilnici in skupnih prostorih (MIZKŠ 2012, 55).

Raba IKT na šolah se priporoča predvsem za pridobivanje digitalnih in matematičnih kompetenc ter osnovnih kompetenc s področja znanosti in tehnologije. Manj se uporaba IKT priporoča za pridobivanje kompetenc za učenje učenja ali razvoj podjetniških kompetenc (MIZKŠ 2012, 33). Čeprav je prisotna v šolah, pa IKT za preverjanje in ocenjevanje znanja priporoča le šest držav (Belgija – francoska in flamska skupnost, Avstrija, Portugalska, Romunija, Anglija in Turčija) (MIZKŠ 2012, 13).

V državah EU se IKT uporablja kot splošno orodje ali orodje za posebne naloge pri različnih predmetih. Na primarni ravni se uporablja predvsem kot splošno orodje, ponekod pa vsebine s področja IKT poučujejo tudi kot samostojen predmet (MIZKŠ 2012, 40–41). Tega lahko na primarni ravni poučujejo razredni oziroma predmetni učitelji s področja IKT, če je IKT predviden kot poseben učni predmet (MIZKŠ 2012, 63–64). Za sekundarno raven izobraževanja je značilno, da se IKT poučuje kot samostojen predmet ali kot del predmeta s področja tehnike (MIZKŠ 2012, 40–41).

V evropskih državah učitelje spodbujajo, naj pri poučevanju uporabljajo različne vrste IKT (računalnike, projektorje, DVD-predvajalnike, televizije, kamere, interaktivne table in virtualna učna okolja). V redkih državah predlagajo celo uporabo mobilnih naprav in e-bralnikov (MIZKŠ 2012, 44). Učence se spodbuja k rabi IKT, predvsem računalnika v razredu in za dopolnilne dejavnosti, kot so domače naloge in projektno delo (MIZKŠ 2012, 45).

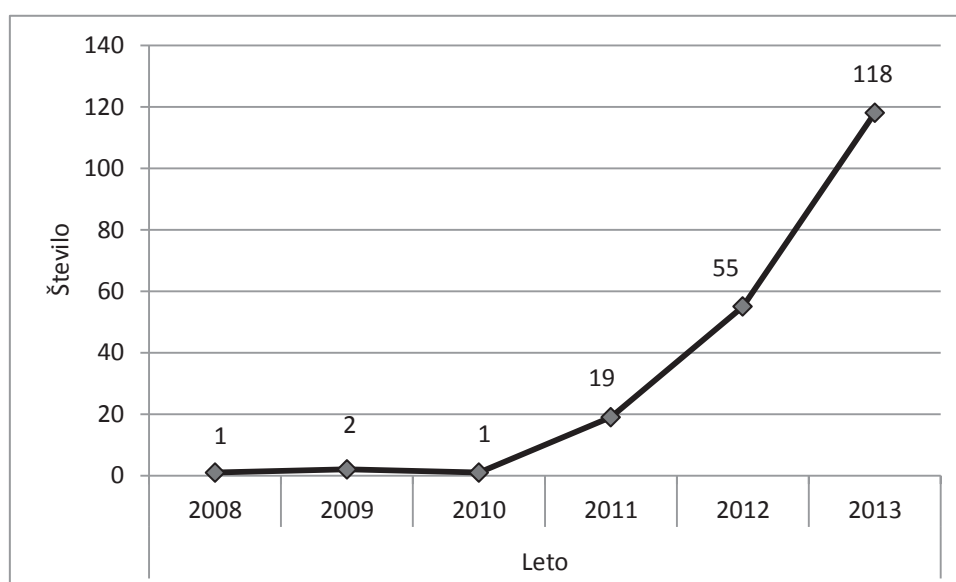
Danes se IKT ne uporablja več le pri poučevanju, ampak tudi za komunikacijo s starši. Nastali so različni portali, kjer so staršem na voljo informacije o šolanju njihovih otrok (MIZKŠ 2012, 88).

4 MNOŽIČNO ODPRTO SPLETNO IZOBRAŽEVANJE (MOOC)

4.1 Zgodovina MOOC

Začetek tečajev MOOC povezujemo s tečajem »Connectivism and Connective Knowledge«, ki se je izvajal konec leta 2008 (Pappas 2013). Takrat se je prvič pojavil pojem MOOC (angl. Massive Open Online Course), ki označuje množično odprto spletno izobraževanje (prav tam). Tečaj »Connectivism and Connective Knowledge« je bil prvi tečaj MOOC, ponudila pa sta ga profesorja George Siemens in Stephen Downs na Univerzi Manitoba v Kanadi. Udeležilo se ga je 2300 udeležencev (prav tam).

Čeprav začetek tečajev MOOC povezujemo z letom 2008, je bilo zanje prelomno leto 2012. V tem letu so se tečaji MOOC začeli množično pojavljati. Pojavili so se prvi trije ponudniki tečajev MOOC: Coursera,⁸ Udacity⁹ in edX¹⁰ (prav tam). Slika 8 prikazuje naraščanje števila tečajev od leta 2008 do 2013.

Slika 8: Rast tečajev MOOC 2008–2013

Vir: Pappas 2013.

Izraz MOOC je sestavljen iz štirih besed, ki imajo vsaka svoj pomen in skupno tvorijo celoten pomen (Pappas 2013; Jansen in Schuwer 2015, 4):

- množično (angl. Massive): namenjeni so velikemu številu udeležencev, saj se lahko na posamezen tečaj MOOC vpiše tudi več kot 100.000 udeležencev, pri čemer se ti tečaji

⁸ <https://www.coursera.org/>.

⁹ <https://www.udacity.com/>.

¹⁰ <https://www.edx.org/>.

- razlikujejo od drugih tečajev (predmetov), ki jih univerze za svoje študente izvajajo na spletu,
- odprto (angl. Open): udeležba na tečaju je odprta za vse – v tečaj se lahko vključijo študentje, diplomanti, mlajši, starejši, ne glede na to, od kod so, saj predhodna izobrazba ni pomembna. Za dostop potrebujemo le internetno povezavo. Pogosto so tečaji MOOC brezplačni oziroma je treba plačati le potrdilo o zaključku tečaja,
 - spletno (angl. Online): tečaji se izvajajo prek spleta – online. Tečaj se tako izvaja s kombinacijo videoposnetkov, spletnih gradiv in komunikacije med udeleženci na forumih,
 - tečaj (angl. Course): tečaj oziroma predmet ima ključne značilnosti tradicionalnega izobraževanja/predmeta. Tečaj temelji na učnem načrtu s točno določenimi cilji, načini preverjanja znanja, gradivi itn. Pri tovrstnih tečajih se spodbujata sodelovanje in komunikacija med študenti.

Prva ponudnika res množičnih tečajev sta Udacity in Coursera, ki ju je ustanovila Univerza Stanford. Udacity sta ustanovila Sebastian Thrun in Peter Norvig. Kasneje, leta 2012, se je pojavil še ponudnik edX, ki sta ga ustanovila Inštitut MIT (angl. Massachusetts Institute of Technology) in Univerza Harvard (prav tam).

Coursera sodeluje s 107 šolami, ki prek njene platforme ponujajo 532 tečajev (Blake 2014). Do danes se je Courserinih tečajev udeležilo že več kot pet milijonov udeležencev iz 190 držav (prav tam). Udacityjevih tečajev se je udeležilo že 1,8 milijona udeležencev iz 190 držav. Udacity ponuja 33 tečajev in sodeluje s 16 partnerji (prav tam). Tečajev, ki jih ponuja edX, se je udeležilo že 1,65 milijona udeležencev iz 225 držav, ponujajo pa 125 tečajev (prav tam).

Vsi ponudniki skupaj danes ponujajo že več kot 1200 tečajev. Največ jih je na voljo na področju družboslovja (20 %), sledijo računalništvo in informatika (16 %), podjetništvo in management (15 %), znanost ter zdravstvo in medicina (11 %) (prav tam).

Poleg prvih ponudnikov, Udacityja (2,4-odstotni tržni delež), Coursera (36-odstotni tržni delež) in edX-a (16-odstotni tržni delež), so danes na trgu prisotni še številni drugi. Med njimi so Canvas Network¹¹ (8,4-odstotni tržni delež), Miriada¹² (5,3-odstotni tržni delež), FutureLearn¹³ (4,7-odstotni tržni delež) in številni manjši ponudniki (Shah 2014).

Tečaji MOOC so na voljo v vsaj 13 različnih jezikih, še vedno pa prevladuje angleščina, saj se v tem jeziku izvaja 80 % vseh tečajev MOOC. Sledijo ji španščina, francoščina in kitajščina (prav tam).

¹¹ <https://www.canvas.net/>.

¹² <https://www.miriadax.net/>.

¹³ <https://www.futurelearn.com/>.

4.2 Značilnosti tečajev MOOC

Tečaji MOOC so danes poznani po vsem svetu. Kar 40 % udeležencev vseh tečajev prihaja iz Združenih držav Amerike, Brazilije ter Indije. Njihova povprečna starost je 35 let (Blake 2014).

Kot smo že omenili, se v posamezni tečaj lahko vpiše tudi več kot 100.000 udeležencev, vendar tečaj MOOC uspešno zaključi manj kot 10 % udeležencev (Gee 2012). Visok delež udeležencev, ki tečaja ne zaključijo, izhaja iz dejstva, da se veliko posameznikov v tečaj vpiše le zaradi radovednosti in tečaja ne namerava opravljati (prav tam). Nekateri pogledajo posamezna gradiva, drugi opravijo del dejavnosti ali pa spremljajo komunikacijo med ostalimi udeleženci. Uporabniki interneta s celega sveta imajo prek tečajev MOOC dostop do brezplačnih in kakovostnih vsebin elitnih univerz, ki so jih pripravili njihovi najboljši profesorji (prav tam).

Ljudje se v tečaje MOOC vključujejo iz različnih nagibov. Yuan in Powell (2013, 9) izpostavljata gospodarsko korist, razvoj osebne in poklicne identitete, pridobitev sodobnega znanja, užitek in zabavo. Raziskava na Univerzi Duke je pokazala, da lahko motivacijske razloge za vključitev udeležencev v tečaje MOOC razdelimo v štiri kategorije (Belanger in Thornton 2013, po Yuan in Powell 2013, 9):

- podpora vseživljenjskemu učenju,
- zabava, razvedrilo in socialne izkušnje,
- večje udobje, pogosto v povezavi z ovirami pri tradicionalnem izobraževanju, in
- želja po izkušnji spletnega izobraževanja.

Posamezni tečaj traja v poprečju osem do deset tednov (Blake 2014). Udeleženci običajno opravljajo različne tedenske naloge. Večina tečajev MOOC za ocenjevanje uporablja kvize. To so vprašalniki s podanimi odgovori (vprašanja zaprtega tipa), kjer označimo pravi odgovor in dobimo samodejno povratno informacijo (Yuan in Powell 2013, 11). Takšno ocenjevanje, kakršno se uporablja pri klasičnem izobraževanju v manjših razredih (ocenjevanje esejev in drugih pisnih izdelkov), tukaj ne pride v poštev, saj profesorji ne morejo pregledati toliko nalog (Duhring 2013). Za odpravo te omejitve se uporablja medvrstniško ocenjevanje (angl. Peer to Peer – P2P), kjer se udeleženci naučijo, da pregledajo delo soudeležencev (prav tam).

Za tečaje MOOC je značilno, da udeležencem ob uspešnem zaključku ponudijo potrdilo o opravljenem tečaju. V redkih primerih so lahko ti tečaji osnova za pridobitev kreditnih točk na univerzi (prav tam). Udeleženci so predvsem ljudje, ki že imajo diplomo, zaradi česar jim pridobitev kreditnih točk ob zaključku tečaja ni zanimiva (prav tam). Bolj pomembno jim je, da lahko pridobijo potrdilo o uspešno zaključenem tečaju, ki ga pri svojem delodajalcu uporabijo kot dokazilo o strokovnem usposabljanju (prav tam). Posamezniki se v tečaj vpišejo tudi zaradi sodobnega znanja, ki ga MOOC ponuja.

Poznamo različne tečaje MOOC, ki se predstavljajo s kraticami (Blake 2014):

- xMOOC je najpogostejša vrsta tečaja MOOC in poteka po učnem načrtu. Vodi ga profesor,
- cMOOC (angl. Connectivity MOOC) je t. i. »povezovalni« tečaj MOOC, ki izhaja iz dodiplomskih seminarjev. Učna gradiva predstavljajo izhodišče za skupinske razprave z namenom spodbujanja povezovanja in sodelovanja med udeleženci,
- DOCC (angl. Distributed Online Collaborative Courses) je vrsta tečajev MOOC, kjer se isto učno gradivo uporablja v različnih institucijah. Kljub temu se lahko izvedba tečaja med posameznimi institucijami razlikuje. Udeleženci na različnih institucijah se lahko med seboj povežejo s pomočjo spleta,
- BOOC (angl. Big Open Online Course) so podobni tečajem MOOC, vendar imajo omejeno število udeležencev; običajno je omejeno na 500,
- SMOOC (angl. Synchronous Massive Online Course) se od tečajev xMOOC razlikujejo po tem, da predavanja na spletu potekajo ob točno določenem času, kar zahteva sočasno prisotnost udeležencev v spletnem učnem okolju,
- SPOC (angl. Small Private Online Courses) so podobni tečajem BOOC po tem, da je število udeležencev omejeno. Udeleženci in profesorji so tukaj še bolj povezani, podobno kot pri tradicionalnem izobraževanju,
- korporativni MOOC (angl. Corporate MOOCs) so tečaji MOOC, ki so zasnovani za usposabljanje in izpopolnjevanje zaposlenih v podjetjih.

4.3 Prihodnost tečajev MOOC

Pojav tečajev MOOC kaže na zблиževanje interesov v socialnem, ekonomskem in tehnološkem razvoju izobraževanja na globalni ravni (Yuan in Powell 2013, 15). Odprto izobraževanje igra pomembno vlogo pri zagotavljanju dostopnosti izobraževanja za vse in pri reševanju vprašanj za nove načine zagotavljanja dostopa do visokošolskega izobraževanja v prihodnosti (prav tam).

Razvoj tečajev MOOC bo povezan s spremembami na različnih področjih (prav tam). Pričakujeta se povečana globalizacija ter internacionalizacija visokega šolstva. Zaradi povečanja števila prebivalcev po vsem svetu se bo povečalo povpraševanje po visokošolskem izobraževanju (do leta 2020 se na svetovni ravni pričakuje 120 milijonov študentov), pričakovani pa so tudi spremembe demografskih značilnosti učencev (povečanje števila odraslih v vseživljenjskem izobraževanju) in povečan dostop do socialnih medijev (prav tam).

Yuan in Powell (2013, 18) v tečajih MOOC vidita pritisk na odpiranje visokošolskega izobraževanja. Vsebine visokošolskega izobraževanja bodo postale cenovno dostopne večjemu številu ljudi. To pomeni, da bodo na svetovno priznanih univerzah lahko študirali tudi tisti, ki si zaradi finančnih ovir tovrstnega študija sedaj ne morejo privoščiti. Z nadaljnjim

razvojem bodo tečaji postali tudi bolj prilagodljivi, saj jih bo mogoče hitreje zaključiti (prav tam).

Tečaji MOOC so pritegnili pozornost po vsem svetu. Odprto izobraževanje prinaša nove priložnosti za inovacije v visokem šolstvu, ki bodo univerzam omogočile raziskovanje novih spletnih modelov izobraževanja (prav tam). Potrebni bodo novi okviri za financiranje takega izobraževanja, zagotavljanje kakovosti in priznavanje izobrazbe, dosežene na tak način. Eden izmed pomembnih korakov pri razvoju MOOC pa je zagotovo tudi priznavanje doseženih kreditnih točk v sistemu visokega šolstva (Iapa 2014).

4.4 MOOC v Sloveniji

Nekatere evropske univerze že sodelujejo pri ponudbi tečajev MOOC, vendar med njimi ni nobene slovenske.

V Sloveniji tečaja MOOC ponujata Arnes ter Inštitut informacijskih znanosti Maribor (IZUM).

Arnes ponuja tečaj na temo varne rabe interneta in naprav (Arnes b. l.). Tečaj je brezplačen in namenjen zaposlenim v izobraževanju pa tudi vsem ostalim, ki jih tematika zanima. Poteka tri tedne in je razdeljen na tri vsebinske sklope: zaščito naprav, zaščito zasebnosti in digitalne identitete ter zaščito zdravja in okolja (prav tam). Udeleženci izvajajo tedenske naloge, pri čemer si čas izvedbe izberejo sami, pomembno je le, da naloge opravijo znotraj predvidenega tedna (prav tam). Opravljanje nalog poteka z ogledom kratkih videoposnetkov, prebiranjem besedil na določeno tematiko, pogovorom s soudeleženci in reševanjem kvizov (prav tam). Za uspešno opravljene naloge udeleženci pridobijo Mozillino značko »Pametni uporabnik interneta«. Če se udeležijo še zaključnega srečanja v živo, pridobijo tudi potrdilo o uspešno zaključenem usposabljanju (prav tam).

Inštitut informacijskih znanosti Maribor nudi tečaj MOOC za pridobitev znanj, potrebnih za uporabo storitev COBISS (IZUM b. l.). Namenjen je širšemu krogu uporabnikov: knjižničarjem, profesorjem, raziskovalcem, študentom, dijakom in ostalim, ki se želijo naučiti uporabe tovrstnih storitev. Tečaj poteka prek odprtokodnega učnega okolja Moodle. Ob koncu tečaja udeleženci opravljajo zaključni preizkus. Če ga opravijo z vsaj 50-odstotno uspešnostjo, pridobijo potrdilo o udeležbi na tečaju (prav tam).

4.5 MOOC v tujini

Tri leta po tem, ko so se tečaji MOOC začeli množično pojavljati, so se prvim ponudnikom iz ZDA pridružile tudi številne visokošolske institucije iz EU (Jansen in Schuwer 2015, 3).

Raziskava, ki je potekala od oktobra do decembra 2013, je pokazala, da v Evropi 58 % institucij, ki so sodelovale v raziskavi, tečaje MOOC ponuja ali vsaj namerava ponuditi en tovrsten tečaj (prav tam). V enakem obdobju leta 2014 se je delež institucij, ki ponujajo te tečaje oziroma jih nameravajo ponuditi, zvišal na 71,7 % (prav tam). V primerjavi z ZDA se je delež institucij (v enakem obdobju), ki ponujajo tečaje MOOC ali jih nameravajo ponuditi, znižal s 14,3 % na 13,6 % (prav tam).

Primerjava rezultatov raziskave v ZDA in EU kaže, da obstajajo velike razlike med obema celinama (prav tam). Kljub vsemu pa na področju tečajev MOOC še vedno prevladujejo ZDA tako po številu tečajev kot tudi glede ponudbe samih storitev (Jansen in Schuwer 2015, 5). Razvoj na področju tečajev je pomemben za obe celini, saj odprto spletno izobraževanje prinaša veliko priložnosti za pridobivanje znanja, kar informacijska družba potrebuje (prav tam). Pomembno je, da se razvoj na področju tečajev v Evropi ne izolira, ampak se razvija v sodelovanju z ZDA in ostalimi deli sveta, saj bodo udeleženci le tako imeli koristi od tovrstnega izobraževanja (prav tam).

Evropske visokošolske institucije se v nasprotju z visokoškolskimi institucijami v ZDA ne strinjajo z izjavo, da bodo potrdila, ki jih udeleženci MOOC tečaja prejmejo ob zaključku tečaja, povzročala zmedo pri priznavanju visokošolskega izobraževanja (Jansen in Schuwer 2015, 3).

Več kot 80 % evropskih visokoškolskih institucij se strinja z izjavo, da so tečaji MOOC za institucije pomembni z vidika spoznavanja poučevanja prek spleta, medtem ko se je v ZDA strinjanje s to izjavo s 44 % v letu 2013 znižalo na 28 % v letu 2014 (Jansen in Schuwer 2015, 4).

Razhajanja med ZDA in EU obstajajo tudi na področju doseganja ciljev tečajev. V ZDA 66 % anketirancev navaja, da je še prezgodaj trditi, da tečaji dosegajo zastavljene cilje, medtem ko jih v EU 58 % pravi, da že dosegajo nekatere cilje ali celo večino (prav tam).

V ZDA se tečaji MOOC uporabljajo predvsem za lažje zaposlovanje študentov. V EU je njihov glavni cilj pridobivanje novih študentov in narediti izobraževanje za nove študente bolj prilagodljivo (prav tam).

Cilji, povezani s finančnim vidikom, se na obeh celinah ne obravnavajo kot glavni cilj tečajev MOOC. Prevladujoča cilja sta povečanje prepoznavnosti institucije ter odzivanje na potrebe posameznikov in družbe (prav tam).

Evropska komisija s partnerji iz 11 držav izvaja pobudo za tečaje MOOC v Evropi (Evropska komisija 2013). Pobudo vodi Evropsko združenje univerz za študij na daljavo (EADTU) s profesorjem Freedom Mulderjem, ki je vodja projektne skupine EADTU za odprto izobraževanje in katedre UNESCO za odprte izobraževalne vire (prav tam).

Pobuda, ki jo vodi EADTU, vključuje predvsem odprte univerze iz Francije, Italije, Litve, Nizozemske, Portugalske, Slovaške, Španije, Velike Britanije, Rusije, Turčije in Izraela. Te bodo ponujale približno 40 tečajev MOOC z različnih področij in v 12 jezikih (prav tam).

Po Mulderjevem mnenju (prav tam) MOOC predstavlja revolucijo na področju odpiranja izobraževanja. Visokošolsko izobraževanje naj bi postalo dostopnejše, tečaji pa naj bi povezovali priložnostno in formalno izobraževanje (prav tam).

5 MNOŽIČNO ODPRTO SPLETNO IZOBRAŽEVANJE MED ŠTUDENTI POSLOVNE ŠOLE – REZULTATI RAZISKAVE

5.1 Potek anketiranja in predstavitev vzorca raziskave

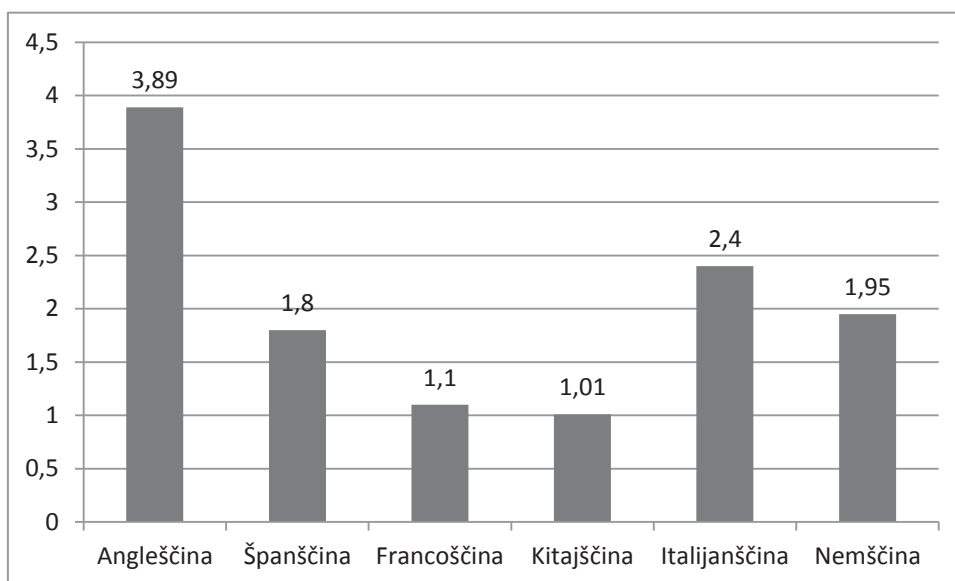
Anketiranje je potekalo na spletu prek portala 1KA, odprtokodne rešitve, namenjene spletnemu anketiranju. Anketa je bila izvedena oktobra 2015 med slovenskimi študenti, ki smo jo najprej opravili na pilotnem vzorcu študentov. V času anketiranja je bila objavljena v e-učilnici UP FM, na Facebook profilu UP FM, Facebook profilu Univerze na Primorskem in Facebook profilu Študentskega sveta UP FM ter deljena med Facebook prijatelji.

V anketi je sodelovalo 97 študentov UP FM, med katerimi so prevladovalе ženske (75,8 %). Povprečna starost anketirancev je 25,7 leta. Najmlajši anketiranec je star 18, najstarejši pa 55 let. Več kot polovica anketirancev (52,6 %) študira na dodiplomskih študijskih programih (B1), 45,4 % na magistrskih študijskih programih (B2) in 2,1 % na doktorskih študijskih programih (B3). Vzorec pri anketni raziskavi je priložnostni, saj je na anketo odgovarjal tisti, ki je slučajno izvedel zanjo.

5.2 Analiza anketnega vprašalnika

5.2.1 Znanje tujih jezikov in opravljanje predmetov v tujem jeziku

V anketnem vprašalniku smo študente spraševali po znanju tujih jezikov. Zanimalo nas je, kako dobri so v znanju tujih jezikov, saj se tečaji MOOC izvajajo predvsem v tujih jezikih. Zanimalo nas je poznavanje angleščine, španščine, francoščine, kitajščine, italijanščine in nemščine. Študenti so znanje tujih jezikov ocenjevali na 5-stopenjski lestvici, kjer je ocena 1 predstavljala zelo slabo, ocena 5 pa odlično znanje tujega jezika. Študenti so znanje angleščine ocenili z najvišjo povprečno vrednostjo (3,89) (SD = 0,87), znanje kitajščine pa z najnižjo (1,01) (SD = 0,1) (Slika 9).

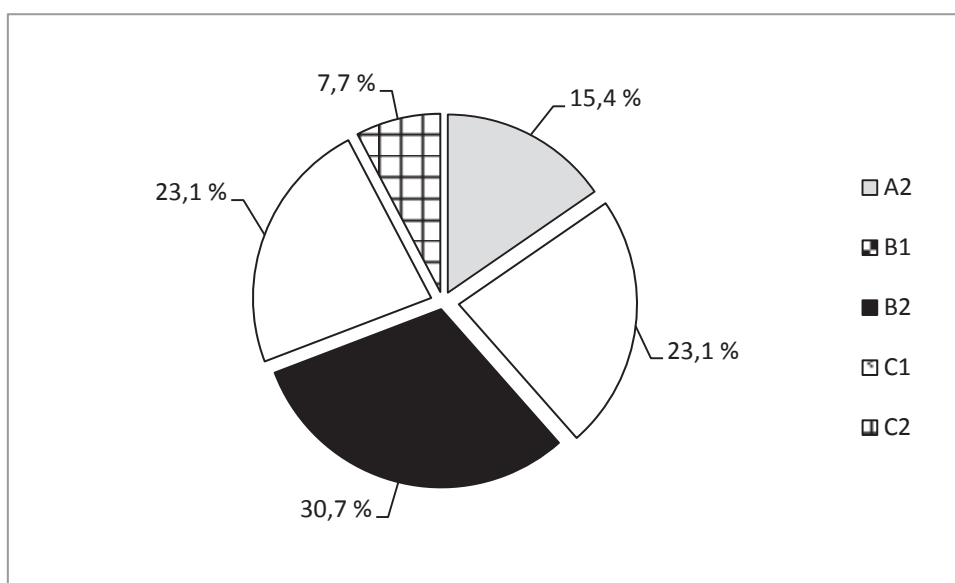

Slika 9: Ocena znanja tujih jezikov

Pri znanju tujih jezikov nas je zanimalo tudi, ali imajo študenti za posamezno znanje tujega jezika pridobljen certifikat in katero stopnjo certifikata imajo doseženo.

Največ študentov je certifikat pridobilo za angleški jezik, vendar le 13,4 % anketiranih študentov.

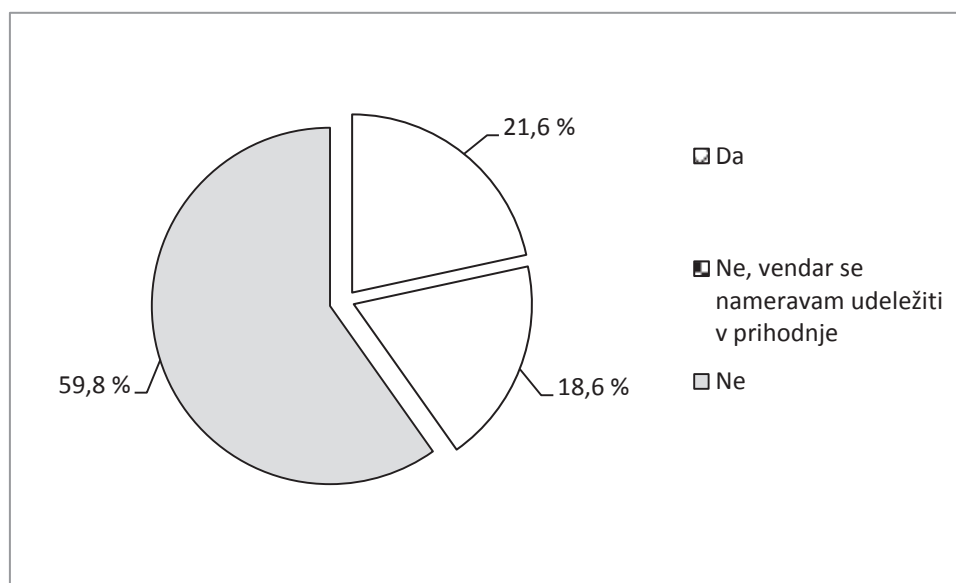
Študente, ki so odgovorili, da imajo za znanje angleškega jezika pridobljen certifikat, smo vprašali po njegovi stopnji. Za znanje angleškega jezika ima 30,7 % študentov pridobljen certifikat B2 (Slika 10).

Slika 10: Stopnja certifikata za znanje angleškega jezika

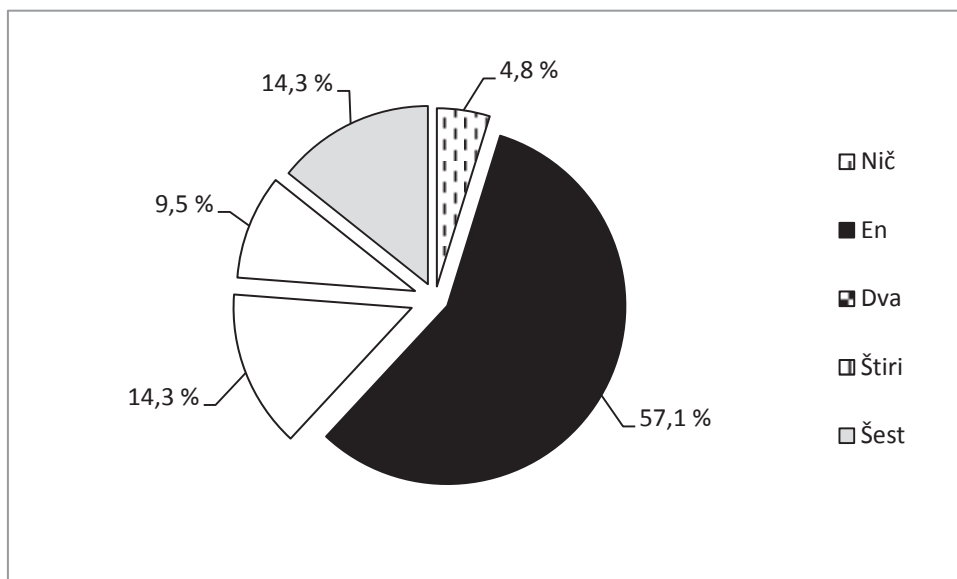
Za znanje ostalih tujih jezikov (španščine, francoščine, kitajščine, nemščine in italijanščine) imajo 3 % certifikat za znanje španskega jezika, 2 % za znanje nemškega in italijanskega jezika ter 1 % za znanje francoskega jezika. Za znanje kitajskega jezika certifikata nima nihče od anketiranih študentov.

V nadaljevanju nas je zanimalo, ali so se študenti že udeležili izvedbe predmeta, ki se na njihovi fakulteti izvaja v tujem jeziku. Večina anketiranih študentov (59,8 %) se še ni udeležila predmeta v tujem jeziku (Slika 11).

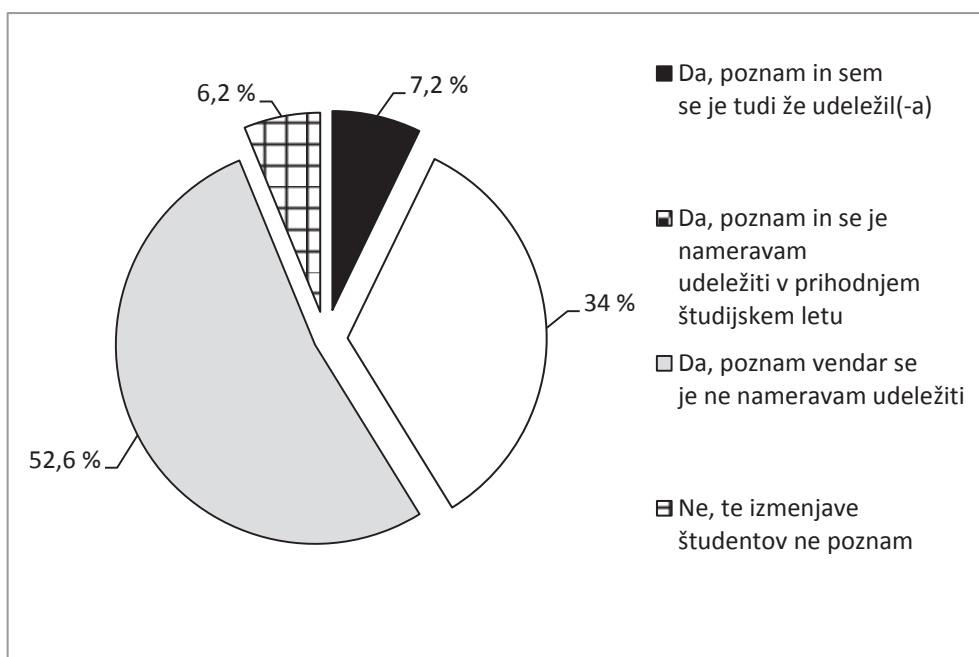
Slika 11: Udeležba pri predmetih, ki se izvajajo v tujem jeziku

Študente, ki so odgovorili, da so se že udeležili predmeta v tujem jeziku, smo vprašali po številu tako opravljenih predmetov. Več kot polovica študentov (57,1 %) je v tujem jeziku opravila le en predmet (Slika 12).

Slika 12: Število predmetov, opravljenih v tujem jeziku

Eno izmed anketnih vprašanj se je nanašalo tudi na poznavanje izmenjave študentov Erasmus. Dobra polovica (52,6 %) študentov Erasmus pozna, vendar se izmenjave ne namerava udeležiti. Presenetilo nas je, da je še vedno nekaj študentov, ki izmenjave Erasmus ne poznajo (6,2 %) (Slika 13).

Slika 13: Poznavanje izmenjave študentov Erasmus

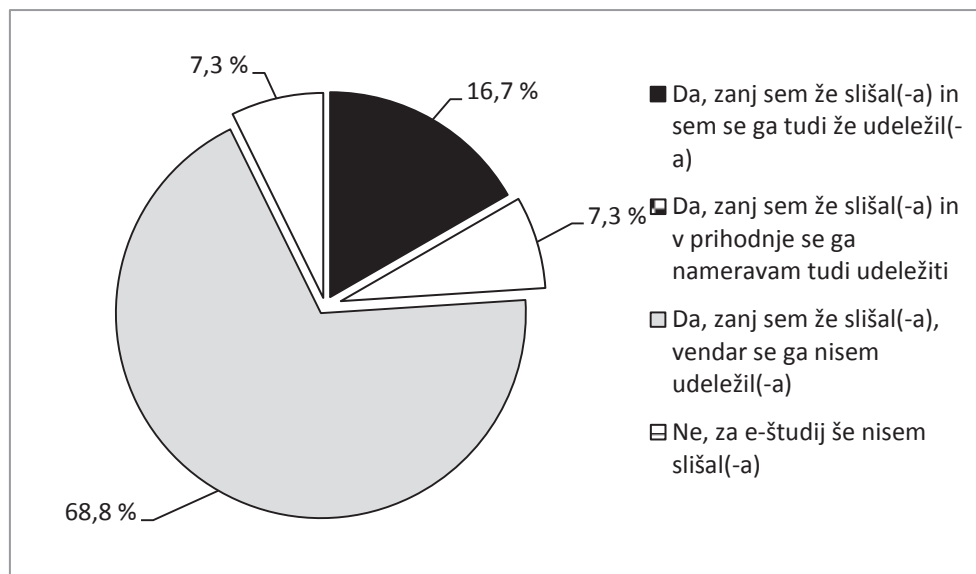
Študente, ki so se izmenjave že udeležili, smo povprašali po državi, v kateri so bili na izmenjavi. Dobili smo odgovore, da se je izmenjave na Češkem, Finskem in Švedskem udeležil po en študent, na Portugalskem in v Španiji pa po dva študenta.

Število pridobljenih kreditnih točk na izmenjavi Erasmus se giblje od 0 do 40. Študent, ki se je izmenjave udeležil na Češkem, je tam dobil 5 kreditnih točk, na Portugalskem 22, na Švedskem 26, v Španiji 30 in na Finskem 40. Dva študenta, ki sta se udeležila izmenjave na Portugalskem in v Španiji, nista pridobila nobene kreditne točke.

Študente, ki so odgovorili, da Erasmus poznajo, vendar se izmenjave ne nameravajo udeležiti, smo vprašali po razlogu, zakaj ne. Pojavili so se naslednji razlogi: družinske in službene obveznosti, denarne težave in težave z znanjem tujih jezikov, nekateri so že pri koncu s študijem, zato to pri njih ne pride več v poštev, ali pa jih tovrstna izmenjava študentov ne zanima.

5.2.2 E-študij

V nadaljevanju nas je zanimalo, kako dobro študenti poznajo e-študij. Prišli smo do ugotovitve, da sta dobri dve tretjini (68,8 %) študentov za e-študij že slišali, vendar se ga niso udeležili. Še vedno pa je tudi nekaj takih študentov, ki zanj še niso slišali (7,3 %) (Slika 14).

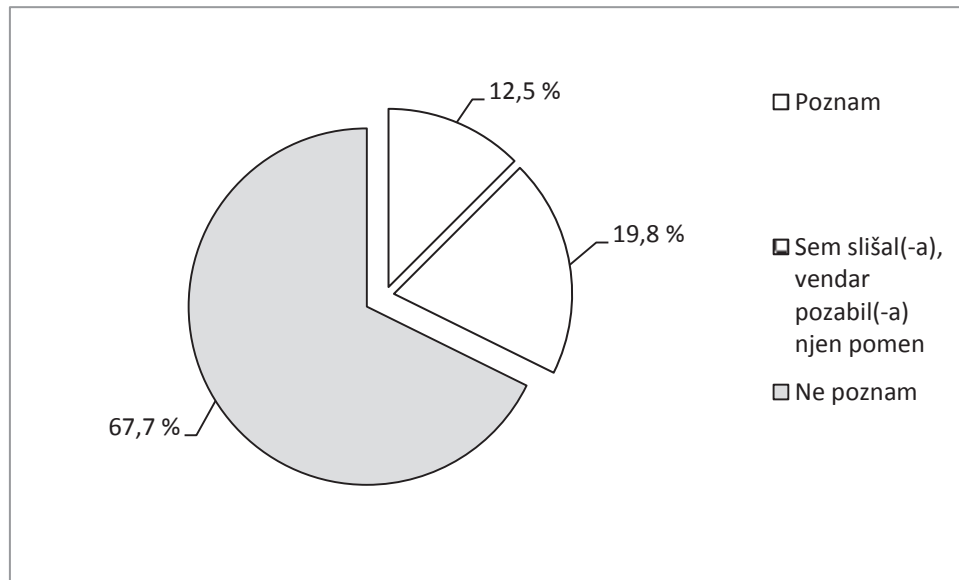

Slika 14: Poznavanje e-študija

Študenti so na 5-stopenjski lestvici ocenjevali tudi stopnjo pripravljenosti za izobraževanje, ki poteka prek interneta. Ocena 1 je predstavljala, da niso pripravljeni za tak način študija, ocena 5 pa, da bi zelo radi študirali na tak način. Povprečna vrednost pripravljenosti študentov za študij prek interneta je znašala 3,34 (SD = 1,17).

5.2.3 MOOC

Pri vprašanju o poznavanju kratice MOOC smo dobili rezultate, da je dve tretjini (67,7 %) študentov ne poznata. Kratico pozna le 12,5 % študentov (Slika 15).¹⁴

Slika 15: Poznavanje kratice MOOC

Izmed vseh anketiranih študentov so se samo trije (3,13 %) že udeležili tečaja MOOC.¹⁵

Tri študente, ki so odgovorili, da so se tečaja MOOC že udeležili, smo vprašali po razlogih za udeležbo. Vsi trije so navedli, da so se tečaja udeležili zaradi pridobitve novih znanj. Zanimalo nas je tudi, ali so tisti, ki so se že udeležili tečaja MOOC, tečaj tudi zaključili. Dva študenta sta opravila del dejavnosti, vendar tečaja nista dokončala. En študent je tečaj opravil pravočasno, vendar se ni odločil za pridobitev certifikata.

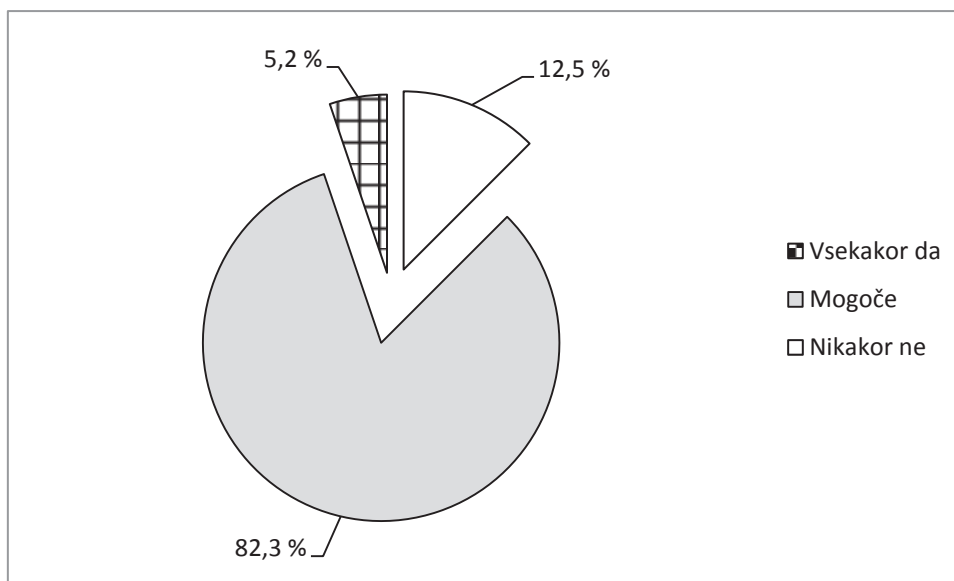
Udeleženci tečaja MOOC so nato na 5-stopenjski lestvici ocenili zadovoljstvo s potekom tečaja. Ocena 1 je pomenila popolnoma nezadovoljen, ocena 5 pa popolnoma zadovoljen. Povprečna vrednost zadovoljstva s potekom tečaja MOOC je znašala 3 (SD = 0).

Zanimalo nas je tudi, na kateri univerzi je potekal tečaj MOOC, ki so se ga študenti udeležili. Dobili smo rezultat, da so se vsi trije študenti udeležili tečajev različnih ponudnikov: Coursere, Univerza Columbia v New Yorku in Univerza v Novi Mehiki ter Inštituta informacijskih znanosti Maribor (IZUM).

Nato smo vse študente vprašali, ali so se v prihodnosti pripravljeni udeležiti tečaja MOOC. Večina (82,3 %) študentov bi se tečaja v prihodnosti mogoče udeležila (Slika 16).¹⁶

¹⁴ En anketiranec na to vprašanje ni odgovoril.

¹⁵ En anketiranec na to vprašanje ni odgovoril.

Slika 16: Pripravljenost za udeležbo na tečaju MOOC

Za konec so študenti na 5-stopenjski lestvici ocenili še svoje sposobnosti pri uporabi računalnika in interneta, pri čemer je ocena 1 pomenila zelo slabo, 5 pa odlično. Povprečna vrednost ocene sposobnosti pri uporabi računalnika in interneta je znašala 4,42 (SD = 0,72).¹⁷

5.3 Preverjanje hipotez

V dispoziciji magistrske naloge smo si zastavili štiri hipoteze.

H1: Poznavanje pojma MOOC je statistično značilno povezano z uspešnostjo študentov; pojem MOOC poznajo študijsko uspešnejši študenti.

Za preverjanje hipoteze 1 smo uporabili odgovore, ki smo jih prejeli pri vprašanju, kakšna je povprečna ocena študentov pri študiju. S pridobljenimi odgovori smo dobili rezultat, da je povprečna ocena študija 7,9 (SD = 0,66). V statistično analizo smo vključili 73 prejetih odgovorov. Imeli smo tri skupine anketirancev, ki so na vprašanje, ali poznate kratico MOOC, odgovorili: poznam, sem slišal(-a) vendar pozabil(-a) njen pomen in ne poznam.

Za omenjene tri skupine anketirancev smo naprej izračunali povprečno oceno študija, standardni odklon in standardno napako.

¹⁶ En anketiranec na to vprašanje ni odgovoril.

¹⁷ Dva anketiranca na to vprašanje nista odgovorila.

Preglednica 2: Opisna statistika – hipoteza 1

	N	Povprečna ocena študija	Standardni odklon	Standardna napaka
Poznam	9	8,36	0,80	0,27
Sem slišal(-a), vendar pozabil(- a) njen pomen	15	7,82	0,07	0,12
Ne poznam	49	7,84	0,66	0,09
Skupaj	73	7,90	0,66	0,08

Iz preglednice 2, ki nam prikazuje opisno statistiko, ki se nanaša na hipotezo 1, vidimo, da je prva skupina anketirancev sestavljena iz devetih odgovorov tistih, ki poznajo kratico MOOC. Povprečna ocena pri študiju teh anketirancev je 8,36. Drugo skupino predstavlja 15 anketirancev, ki so za kratico MOOC že slišali, vendar pozabili njen pomen. Povprečna ocena študija te skupine je 7,82. Tretjo skupino predstavlja 49 anketirancev, ki kratice MOOC ne poznajo. Povprečna ocena študija tretje skupine je 7,84.

Nato smo uporabili parametrični test ANOVA, s katerim smo preverili, ali se povprečne vrednosti skupin anketirancev med seboj statistično značilno razlikujejo.

Preglednica 3: ANOVA – hipoteza 1

	Vsota kvadratov	Stopnja prostosti	Povprečje kvadrata	F	P
Med skupinami	2,17	2	1,08	2,60	0,08
Znotraj skupin	29,11	70	0,42		
Skupaj	31,27	72			

Iz pridobljenih rezultatov ugotavljamo, da ne obstajajo statistično značilne razlike med povprečnima vrednostma, saj je izračunana stopnja značilnosti $P = 0,08$ ($P > 0,05$). Hipoteze 1 ne moremo potrditi, saj ne obstajajo statistično značilne razlike med uspešnostjo študentov in poznavanjem pojma MOOC (Preglednica 3).

H2: Pripravljenost za vključitev v MOOC je statistično značilno povezana z IKT pismenostjo študentov; študenti, ki so bolj pismeni na tem področju, so bolj naklonjeni udeležbi na tečajih MOOC.

Za preverjanje druge hipoteze smo uporabili odgovore, ki smo jih prejeli pri vprašanju, kako bi študenti ocenili svoje sposobnosti uporabe računalnika in interneta (IKT pismenost). S pridobljenimi odgovori smo dobili rezultat, da je povprečna ocena IKT pismenosti anketirancev 4,42 ($SD = 0,72$). V statistično analizo smo tako vključili 95 prejetih odgovorov. Tudi pri preverjanju hipoteze 2 smo imeli tri skupine anketirancev. Skupine so sestavljene iz anketirancev, ki so na vprašanje, ali ste se v prihodnosti pripravljeni udeležiti tečaja MOOC, odgovorili: vsekakor da, mogoče in nikakor ne.

Za omenjene tri skupine anketirancev smo najprej izračunali povprečno oceno IKT pismenosti, standardni odklon in standardno napako.

Preglednica 4: Opisna statistika – hipoteza 2

	N	Povprečna ocena IKT pismenosti	Standardni odklon	Standardna napaka
Vsekakor da	12	4,83	0,39	0,11
Mogoče	78	4,35	0,75	0,06
Nikakor ne	5	4,60	0,55	0,25
Skupaj	95	4,42	0,72	0,07

Iz preglednice 4, ki nam prikazuje opisno statistiko za hipotezo 2, vidimo, da je prva skupina sestavljena iz 12 odgovorov anketirancev, ki so odgovorili vsekakor da. Povprečna ocena IKT pismenosti te skupine je 4,83. Drugo skupino predstavlja 78 anketirancev, ki so odgovorili mogoče. Povprečna ocena IKT pismenosti te skupine je 4,35. Tretjo skupino predstavljajo anketiranci, ki so odgovorili, da se nikakor ne bi udeležili tečaja MOOC. V tretji skupini je bilo pet anketirancev, njihova povprečna ocena IKT pismenosti pa je 4,60.

V nadaljevanju smo s parametričnim testom ANOVA preverili, ali se povprečne vrednosti skupin anketirancev med seboj statistično razlikujejo.

Preglednica 5: ANOVA – hipoteza 2

	Vsota kvadratov	Stopnja prostosti	Povprečje kvadrata	F	P
Med skupinami	2,64	2	1,32	2,61	0,08
Znotraj skupin	46,52	92	0,51		
Skupaj	49,16	94			

Iz izračunov ugotavljamo, da ne obstajajo statistično značilne razlike med povprečnima vrednostma, saj je izračunana stopnja značilnosti $P = 0,08$ ($P > 0,05$). Hipoteze 2 ne moremo potrditi, saj ne obstajajo statistično značilne razlike med pripravljenostjo za vključitev v tečaje MOOC in IKT pismenostjo študentov (Preglednica 5).

H3: Pripravljenost za vključitev v MOOC je statistično značilno povezano z naklonjenostjo do e-študija; študenti, ki so naklonjeni e-študiju, bi se odločili za tovrstno izobraževanje.

Za preverjanje hipoteze 3 smo uporabili odgovore, ki smo jih prejeli pri vprašanju, naj študenti označijo stopnjo pripravljenosti za izobraževanje, ki poteka prek interneta (online, e-študij). Ugotavljamo, da je povprečna ocena pripravljenosti za e-študij 3,34 ($SD = 1,17$). V statistično analizo za preverjanje hipoteze 3 smo vključili 96 prejetih odgovorov. Tudi tukaj smo imeli tri skupine anketirancev, ki so na vprašanje, ali ste se v prihodnosti pripravljeni udeležiti tečaja MOOC, odgovorili: vsekakor da, mogoče in nikakor ne.

Za omenjene tri skupine anketirancev smo najprej izračunali povprečno oceno pripravljenosti za e-študij, standardni odklon in standardno napako.

Preglednica 6: Opisna statistika – hipoteza 3

	N	Povprečna ocena pripravljenosti za e-študij	Standardni odklon	Standardna napaka
Vsekakor da	12	4,00	0,85	0,25
Mogoče	79	3,32	1,18	0,13
Nikakor ne	5	2,20	0,45	0,20
Skupaj	96	3,34	1,17	0,12

V preglednici 6, ki nam prikazuje opisno statistiko, ki se nanaša na hipotezo 3, vidimo, da je prva skupina anketirancev sestavljena iz 12 odgovorov anketirancev, ki bi se vsekakor v prihodnosti udeležili tečaja MOOC. Povprečna ocena pripravljenosti za e-študij te skupine je 4. Drugo skupino anketirancev predstavlja 79 anketirancev, ki so se v prihodnosti mogoče pripravljene udeležiti tečaja. Tukaj je povprečna ocena pripravljenosti za e-študij 3,32. Tretjo skupino predstavlja pet anketirancev, ki se v prihodnosti nikakor niso pripravljene udeležiti tečaja MOOC. Povprečna ocena pripravljenosti za e-študij te skupine je 2,20.

Ko smo izračunali opisno statistiko, smo uporabili parametrični test ANOVA, s katerim smo preverili, ali se povprečne vrednosti skupin anketirancev med seboj statistično razlikujejo.

Preglednica 7: ANOVA – hipoteza 3

	Vsota kvadratov	Stopnja prostosti	Povprečje kvadrata	F	P
Med skupinami	11,77	2	5,88	4,64	0,01
Znotraj skupin	117,89	93	1,27		
Skupaj	129,66	95			

Ugotovili smo, da obstajajo statistično značilne razlike med povprečnima vrednostma, saj je izračunana stopnja značilnosti $P = 0,01$ ($P < 0,05$). Hipotezo 3 lahko potrdimo in sprejmemo sklep, da obstajajo statistično značilne razlike med pripravljenostjo za vključitev v tečaj MOOC in pripravljenostjo za online ali e-študij (Preglednica 7).

H4: Obvladovanje tujih jezikov je statistično značilno povezano z vključevanjem v tovrstno izobraževanje; študenti, ki imajo težave s tujimi jeziki, se ne vključujejo v tovrstno izobraževanje.

Hipotezo 4 smo preverjali samo z odgovori anketirancev, ki so se nanašali na znanje angleškega jezika, saj se 80 % tečajev MOOC še vedno izvaja v angleščini. Uporabili smo odgovore, ki smo jih prejeli pri vprašanju, kakšno je znanje angleškega jezika študentov.

Dobili smo podatek, da je povprečna ocena znanja angleškega jezika 3,89 (SD = 0,87). Za preverjanje hipoteze smo v statistično analizo vključili 96 odgovorov. Imeli smo tri skupine anketirancev, ki so na vprašanje, ali ste se pripravljene v prihodnosti udeležiti tečaja MOOC, odgovorili: vsekakor da, mogoče in nikakor ne.

Za omenjene tri skupine anketirancev smo najprej izračunali povprečno oceno znanja angleškega jezika, standardni odklon in standardno napako.

Preglednica 8: Opisna statistika – hipoteza 4 (angleščina)

	N	Povprečna ocena znanja angleškega jezika	Standardni odklon	Standardna napaka
Vsekakor da	12	4,08	0,79	0,22
Mogoče	79	3,86	0,86	0,10
Nikakor ne	5	4,00	1,23	0,55
Skupaj	96	3,90	0,86	0,09

V preglednici 8, ki nam prikazuje opisno statistiko, ki se nanaša na hipotezo 4, vidimo, da je prva skupina anketirancev sestavljena iz 12 odgovorov tistih, ki bi se vsekakor v prihodnosti udeležili tečaja MOOC. Povprečna ocena znanja angleškega jezika te skupine je 4,08. Drugo skupino predstavlja 79 anketirancev, ki so se v prihodnosti mogoče pripravljene udeležiti tečaja. Tukaj je ocena znanja angleškega jezika 3,86. Tretjo skupino predstavlja pet anketirancev, ki se v prihodnosti nikakor niso pripravljene udeležiti tečaja. Povprečna ocena znanja angleškega jezika te skupine je 4.

V nadaljevanju smo uporabili parametrični test ANOVA, s katerim smo preverili, ali se povprečne vrednosti skupine anketirancev med seboj statistično razlikujejo.

Preglednica 9: ANOVA – hipoteza 4 (angleščina)

	Vsota kvadratov	Stopnja prostosti	Povprečje kvadrata	F	P
Med skupinami	0,57	2	0,29	0,38	0,69
Znotraj skupin	70,39	93	0,76		
Skupaj	70,96	95			

Ugotovili smo (preglednica 9), da ne obstajajo statistično značilne razlike med povprečnima vrednostma, saj je izračunana stopnja značilnosti $P = 0,69$ ($P > 0,05$). Hipoteze 4 ne moremo potrditi, saj ne obstajajo statistično značilne razlike med znanjem angleškega jezika in pripravljenostjo za vključitev v tečaj MOOC.

6 SKLEPNA RAZMIŠLJANJA

Vzgoja in izobraževanje postajata z razvojem človeške družbe vse bolj pomembna, saj omogočata posameznikov osebni razvoj, razvoj kritičnega odnosa do družbe in vključitev v družbo znanja.

V današnjem času poznamo tri vrste izobraževanja: *formalno izobraževanje*, ki poteka v izobraževalnih institucijah in nam prinaša javno veljavno listino, s katero izkazujemo doseženo stopnjo izobrazbe, *neformalno izobraževanje*, ki je podobno formalnemu, saj je ravno tako organizirano, vendar potrjena o izobraževanju nimajo značaja formalne listine, in *priložnostno učenje*, ki se prepleta z vsakodnevnimi dejavnostmi, ne prinaša pa nam nikakršnih potrdil. Formalno in neformalno izobraževanje sta namerni dejavnosti posameznika, medtem ko je priložnostno učenje nenamerna dejavnost. V današnjem času je pomembno pridobljeno znanje in ne le pot, ki nas je do njega pripeljala. Pojavlja pa se težava pri priznavanju neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja, saj nimamo javno veljavnih listin, s katerimi bi lahko izkazovali pridobljeno znanje.

Trem vrstam izobraževanja se pridružuje tudi vseživljenjsko izobraževanje. To pridobiva na pomenu, saj je zaradi razvoja znanosti potreba po novem znanju neizogibna. V današnjem času je pomembno, da učence v šoli naučijo, kako se izobraževati vse življenje.

Tradicionalnemu izobraževanju se je z razvojem pridružilo izobraževanje, ki je podprto z IKT in mu pravimo e-izobraževanje ali e-učenje. Tukaj gre za izvajanje učnih dejavnosti na internetu. Informacijsko-komunikacijska tehnologija se uporablja predvsem za podporo tradicionalnega izobraževanja. E-izobraževanje se je razvilo iz ŠND. Poznamo tri generacije ŠND. Za prvo generacijo je značilna uporaba ene vrste tehnologije brez neposredne interakcije študentov z institucijo, za drugo generacijo pa uporaba raznovrstne tehnologije in razvoj megauniverz, ki sprejmejo do 100.000 udeležencev. Tretja generacija ŠND temelji na dvosmerni komunikaciji med učiteljem in študenti ter na komunikaciji med študenti. Komunikacija je podprta z internetom.

V Sloveniji se uporaba IKT v izobraževanju spodbuja od leta 1994 z različnimi projekti, kot so Računalniško opismenjevanje, e-Šolstvo, e-Kompetentni učitelj in e-Podpora.

Če primerjamo Slovenijo z EU 28, vidimo, da po razširjenosti uporabe IKT v gospodinjstvih ne zaostajamo veliko. V Sloveniji ima dostop do interneta 77 % gospodinjstev, v EU 28 pa je dostop do interneta leta 2014 imelo 81 % vseh gospodinjstev. Glede na to, da ima večina (77 %) slovenskih gospodinjstev dostop do interneta, lahko predvidevamo, da se IKT uporablja tudi za pridobivanje znanja. Z vsakim brskanjem po spletu odkrivamo nove informacije, ki nam prinašajo novo znanje ali dopolnjujejo obstoječe.

Razvoj e-izobraževanja je leta 2008 pripeljal do prvega tečaja MOOC. To so tečaji, ki so namenjeni velikemu številu udeležencev, so odprti za vse, se izvajajo prek spleta in imajo značilnosti tradicionalnega izobraževanja. Leto 2012 označujemo kot prelomno leto za tovrstne tečaje, saj so se začeli pojavljati res množično. Danes je na voljo že več kot 1200 tečajev po vsem svetu z najrazličnejših izobraževalnih področij. Večina tečajev se izvaja v angleškem jeziku. V en tečaj se lahko vpiše tudi več kot 100.000 posameznikov, vendar ga uspešno zaključi manj kot 10 % udeležencev. V Sloveniji imamo trenutno dva tečaja MOOC. Enega izvaja Arnes na temo varne rabe interneta in naprav, drugega pa IZUM, in sicer za pridobitev znanj, potrebnih za uporabo storitev COBISS.

V empiričnem delu naloge smo s pomočjo spletne ankete opravili raziskavo med študenti poslovne šole. Sodelovalo je 97 študentov UP FM. Prevladovale so ženske (75,8 %). Povprečna starost anketirancev je 25,7 leta. Več kot polovica anketirancev (52,6 %) študira na dodiplomskih študijskih programih, 45,4 % na podiplomskih magistrskih študijskih programih in 2,1 % na doktorskih študijskih programih. Povprečna ocena študentov pri študiju je 7,9 (SD = 0,655).

Med angleščino, španščino, francoščino, kitajščino, italijanščino in nemščino so študenti najbolj vešči v znanju angleščine, kjer jih je največ pridobilo tudi certifikat o znanju tujega jezika. Študenti se še vedno neradi odločajo za opravljanje predmetov v tujem jeziku in večina (59,8 %) se tovrstne izvedbe predmeta še ni udeležila. Tisti, ki pa so se predmeta v tujem jeziku udeležili, so tako opravili le en predmet (57,1 %).

Dobra polovica (52,6 %) študentov izmenjavo Erasmus pozna, vendar se je ne namerava udeležiti. Presenetilo nas je, da nekateri študenti (6,2 %) izmenjave še vedno ne poznajo. Najpogosteje se študenti udeležujejo izmenjave na Češkem, Finskem, Švedskem, Portugalskem in v Španiji. Število pridobljenih kreditnih točk na izmenjavi se giblje od 0 do 40. Med razlogi, zakaj se študenti ne udeležujejo Erasmus, najdemo družinske in službene obveznosti, denarne težave in težave z znanjem tujih jezikov, nekateri so že pri koncu s študijem, zato to pri njih ne pride več v poštev, ali pa jih tovrstna izmenjava študentov ne zanima.

Dobri dve tretjini (68,8 %) študentov sta za e-študij že slišali, vendar se ga še nista udeležili, 7,3 % študentov pa za e-študij še ni slišalo. Povprečna ocena pripravljenosti študentov za e-študij je 3,34 (SD = 1,168).

Kratice MOOC ne poznata dve tretjini študentov (67,7 %), pozna jo le 12,5 % študentov. Tečaja MOOC se je že udeležilo 5,2 % študentov, ki so se tečaja udeležili zaradi pridobitve novih znanj. Večina študentov (82,3 %) se je tečajev MOOC pripravljena udeležiti v prihodnje.

Ugotovili smo tudi, da anketiranci svojo IKT pismenost ocenjujejo s povprečno oceno 4,42 (SD = 0,723).

Zastavljene hipoteze smo preverjali s testom ANOVA in testom Mann-Whitney. Ker sta nam oba podala zelo podobne rezultate in vrednosti P, izračunane s posameznim testom, niso vplivale na potrjevanje hipotez, smo se nato pri predstavitvi rezultatov odločili za test ANOVA.

Hipoteze 1 – poznavanje pojma MOOC je statistično značilno povezano z uspešnostjo študentov, pojem MOOC pa bolje poznajo študijsko uspešnejši študenti – ne moremo potrditi, ker ne obstajajo statistično značilne razlike med uspešnostjo študentov in poznavanjem pojma MOOC, saj je izračunana stopnja značilnosti $P = 0,08$ ($P > 0,05$).

Hipoteze 2 – pripravljenost za vključitev v MOOC je statistično značilno povezano z IKT pismenostjo študentov, študenti, ki so bolj pisмени na tem področju, pa so bolj naklonjeni udeležbi na tečajih MOOC – ne moremo potrditi, ker ne obstajajo statistično značilne razlike med pripravljenostjo za vključitev v tečaje MOOC in IKT pismenostjo študentov, saj je izračunana stopnja značilnosti $P = 0,08$ ($P > 0,05$).

Hipotezo 3 – pripravljenost za vključitev v MOOC je statistično značilno povezano z naklonjenostjo do e-študija, študenti, ki so naklonjeni e-študiju, pa bi se odločili za tovrstno izobraževanje – lahko potrdimo in sprejmemo sklep, da obstajajo statistično značilne razlike med pripravljenostjo za vključitev v tečaj MOOC in pripravljenostjo za online ali e-študij, saj je izračunana stopnja značilnosti $P = 0,01$ ($P < 0,05$).

Hipoteze 4 – obvladovanje tujih jezikov je statistično značilno povezano z vključevanjem v tovrstno izobraževanje, študenti, ki imajo težave s tujimi jeziki, pa se ne vključujejo v tovrstno izobraževanje – ne moremo potrditi, ker ne obstajajo statistično značilne razlike med znanjem angleškega jezika in pripravljenostjo za vključitev v tečaj MOOC, saj je izračunana stopnja značilnosti $P = 0,69$ ($P > 0,05$).

Za nadaljnje raziskovanje na področju množičnega odprtega spletnega izobraževanja predlagamo ponovitev podobne raziskave na večjem vzorcu, v katerega bi bili vključeni študenti iz vseh slovenskih univerz. Tovrstna raziskava bi se lahko izvedla tudi na mednarodni ravni, saj bi tako pridobili več podatkov od študentov, ki so se tečajev MOOC že udeležili, kajti udeležba na tovrstnih tečajih v Sloveniji še ni tako razširjena kot v tujini.

LITERATURA IN VIRI

- Andragoški center Slovenije. 2011. *Strokovne podlage za sistemsko urejanje vrednotenja in priznavanja neformalno in priložnostno pridobljenega znanja v izobraževanju odraslih*. [Http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva_ES/ACS_Razvoj_pismenosti/RAZVOJ_PISMENOSTI_40Strokovne_podlage_za_sistems_ko.pdf](http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva_ES/ACS_Razvoj_pismenosti/RAZVOJ_PISMENOSTI_40Strokovne_podlage_za_sistems_ko.pdf) (10. 6. 2015).
- Andragoški center Slovenije. B. I. *Anketa o izobraževanju odraslih, Slovenije 2011 – začasni podatki*. [Http://www.acs.si/index.cgi?m=3&id=1006](http://www.acs.si/index.cgi?m=3&id=1006) (2. 8. 2015).
- Arnes. B. I. *Brezplačni odprti spletni tečaj o varni rabi interneta in naprav*. [Http://www.arnes.si/storitve/varnost/mooc-v.html](http://www.arnes.si/storitve/varnost/mooc-v.html) (28. 4. 2015).
- Baggaley, Jon. 2013. MOOC rampant. *Distance Education* 34 (3): 368–378.
- Barle, Andreja in Nada Trunk Širca. 2010. Pomen izobraževanja v družbi prihodnosti. V *Model učinkovitega managementa visokega šolstva*, ur. Nada Trunk Širca, 23–35. Koper: Fakulteta za Management.
- Bates, T. A. W. 2005. *Technology, e-learning and distance education*. London: Routledge Falmer.
- Belanger, Yvonne in Jessica Thronton. 2013. *Bioelectricity: A Quantitative Approach*. [Http://dukespace.lib.duke.edu/dspace/bitstream/handle/10161/6216/Duke_Bioelectricity_MOOC_Fall2012.pdf](http://dukespace.lib.duke.edu/dspace/bitstream/handle/10161/6216/Duke_Bioelectricity_MOOC_Fall2012.pdf) (14. 6. 2015).
- Blake, David. 2014. Mooc infographics. *MOOCs – Think Massively*. [Http://moocs.com/index.php/category/mooc-infographics/](http://moocs.com/index.php/category/mooc-infographics/) (22. 4. 2015).
- Bregar, Lea, Margerita Zagmajster in Marko Radovan. 2010. *Osnove e-izobraževanja*. [Http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva_ES/ACS_Izobrazevanje/ACSIzobrazevanje_5Osnove.pdf](http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva_ES/ACS_Izobrazevanje/ACSIzobrazevanje_5Osnove.pdf) (11. 6. 2015).
- Bregar, Lea. 1995. Študij na daljavo: pojem pomen in perspektive v sodobnem svetu. *Vzgoja in izobraževanje* 26 (1): 24–30.
- Bregar, Lea. 2008. *Uresničevanje potencialov e-izobraževanja v izobraževanju odraslih*. *Andragoška spoznanja* 14 (3/4): 8–20.
- Brglez, Medeja, Matjaž Debevec, Ivan Gerlič, Branislav Šmitek in Dean Korošec. 2001. *Temeljni vidiki organiziranja študija na daljavo*. Maribor: Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko.
- Butler, Brandon. 2012. Massive Open Online Courses: Legal and Policy Issues for Research Libraries. [Http://www.arl.org/storage/documents/publications/issuebrief-mooc-22oct12.pdf](http://www.arl.org/storage/documents/publications/issuebrief-mooc-22oct12.pdf) (28. 4. 2015).
- Campion, Mick in William Renner. 1992. The supposed demise of Fordism – implications for distance education and open learning. *Distance Education* 13 (1): 7–28.
- Cedefop. 2008. *Terminology of European education and training policy. A selection of 100 key terms*. [Http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCYQFjAAahUKEwjpmLnItoXGAhVBCCwKHAdmCAA&url=http%3A%2F%2Fwww.cedefop.europa.eu%2Ffiles%2F4064_en.pdf&ei=qFV4VemkLsGQsAGnzSE&usg=AFQjCNEfmPyRpBPXjHX6F00yc7nsVh2xQg&sig2=JbDS_LMj8VfACssZ1sNVLw&bvm=bv.95039771,d.bGg](http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCYQFjAAahUKEwjpmLnItoXGAhVBCCwKHAdmCAA&url=http%3A%2F%2Fwww.cedefop.europa.eu%2Ffiles%2F4064_en.pdf&ei=qFV4VemkLsGQsAGnzSE&usg=AFQjCNEfmPyRpBPXjHX6F00yc7nsVh2xQg&sig2=JbDS_LMj8VfACssZ1sNVLw&bvm=bv.95039771,d.bGg) (10. 6. 2015).

- Chusing, Anderson. 2001. E-learning: The definition, the practice, and the promise. *IT Support News* 21 (3): 6.
- Coombs, Philip in Manzoor Ahmed. 1974. *Attacking Rural Poverty*. Baltimore: The John Hopkins University Press.
- Coombs, Philip. 1985. *The World Crisis in Education: A View for the Eighties*. New York, Oxford: Oxford University Press.
- Daniel, John. 1996. *Mega-Universities and Knowledge Media: Technology Strategies for Higher Education*. London: Kogan Page.
- Davies, Alan. 1985. Defining non-formal education. *Non-formal Vocational Training* 34 (3): 23–26.
- Delors, Jacques. 1996. *Učenje: skriti zaklad. Poročilo Mednarodne komisije o izobraževanju za enaindvajseto stoletje*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Downes, Stephen. 2005. *E-learning 2.0*. <http://elearnmag.acm.org/featured.cfm?aid=1104968> (12. 6. 2015).
- Duhring, John. 2013. *Massive MOOC Grading Problem – Stanford HCI Group Tackles Peer Assessment*. <http://mooconewsandreviews.com/massive-mooc-grading-problem-stanford-hci-group-tackles-peer-assessment/> (2. 8. 2015).
- Ehlers, Ulf-Daniel. 2009. New e-Learning Cultures for Adult Learning. *Lifelong Learning in Europe* 14 (3): 134–141.
- Eurostat. 2015a. *Internet use and activities*. <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tin00103&plugin=1> (28. 4. 2015).
- Eurostat. 2015b. *Lifelong learning*. <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tsdsc440&language=en> (14. 7. 2015).
- Eurostat. 2015c. *Level of internet access*. <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tin00134&plugin=1> (11. 6. 2015).
- Eurydice Slovenija. 2011. *Pomembni podatki o učenju in inovacijah s pomočjo IKT v šolah v Evropi 2011*. <http://www.eurydice.si/index.php/izdelki/publikacije/pomembni-podatki-key-data/5406-pomembni-podatki-o-uenju-in-inovacijah-s-pomojo-ikt-v-olah-v-evropi-2011> (16. 7. 2015).
- Evropska komisija. 2013. *Komisarka Vassiliou pozdravila začetek prvih vseevropskih univerzitetnih spletnih predavanj (MOOC)*. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-349_sl.htm (15. 6. 2015).
- Farnes, Nick. 1993. Mode od Production: Fordism and Distance Education. *Open Learning* 8 (1): 10–20.
- Florjančič, Viktorija. 2012. Od e-kompetentne šole do e-kompetentnega maturanta? *Management* 7 (3): 253–296.
- Florjančič, Viktorija. 2014. Izzivi e-izobraževanja. V *Posvet o e-učenju v policiji*, ur. Alenka Švab Tavčar, 17–23. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS.
- Gee, Sue. 2012. *MITx – the Fallout Rate*. <http://www.i-programmer.info/news/150-training-a-education/4372-mitx-the-fallout-rate.html> (14. 6. 2015).

- Govekar-Okoliš, Monika in Nives Ličen. 2008. *Poglavja iz andragogike*. Ljubljana: Znanstvena založba filozofske fakultete.
- Guri-Rosenblit, Sarah. 2005. Distance education and e-learning: Not the same thing. *Higher education* 49 (4): 467–493.
- Guri-Rosenblit, Sarah. 2009. Distance Education in the Digital Age: Common Misconceptions and Challenging Taska. *Journal of Distance Education* 23 (2): 105 – 122.
- Hozjan, Dejan. 2010. *Sistemske vidike priznavanja neformalnega in priložnostnega učenja*. Koper: Fakulteta za Management.
- Iapa, Augustin-Catalin. 2014. Outstanding research in MOOC and future development. *The International Scientific Conference eLearning and Software for Education* 4: 251–254.
- ICEF Monitor. 2015. *Global review maps the state of MOOCs in 2014*. [Http://monitor.icef.com/2015/01/global-review-maps-state-moocs-2014/](http://monitor.icef.com/2015/01/global-review-maps-state-moocs-2014/) (10. 5. 2015).
- IZUM. B. I. *Spletno učenje*. [Http://izobrazevanje.izum.si/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=21&file=web&type=web](http://izobrazevanje.izum.si/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=21&file=web&type=web) (16. 02. 2016).
- Jansen, Darco in Robert Schuwer. 2015. *Institutional MOOC strategies in Europe*. [Http://www.eadtu.eu/documents/Publications/OEenM/Institutional_MOOC_strategies_in_Europe.pdf](http://www.eadtu.eu/documents/Publications/OEenM/Institutional_MOOC_strategies_in_Europe.pdf) (15. 6. 2015).
- Jelenc, Sabina. 1996. *ABC izobraževanja odraslih*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.
- Jereb, Janez. 1998. *Teoretične osnove izobraževanja*. Kranj: Moderna organizacija.
- Kaufman, D. 1989. Third generation course design in distance education. In *Sweet 1989*, 51–73. Athabasca: Athabasca University.
- Kodelja, Zdenko. 2008. Vseživljenjsko učenje: konceptualne in terminološke težave. V *Vseživljenjsko učenje in strokovno izrazje*, ur. Petra Javrh, 23–28. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Kozmelj, Andreja. 2015a. *Število študentov v Sloveniji precej upadlo, a še vedno študira skoraj polovica mladih (19-24let)*. [Http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5185](http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5185) (15. 7. 2015).
- Kozmelj, Andreja. 2015b. *V letu 2014 terciarno izobraževanje končalo 18.400 diplomantov, največ na področju družboslovja*. [Http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5209](http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5209) (15. 7. 2015).
- Krek, Janez, Roman Globokar, Jana Kalin, Zdenko Kodelja, Igor Pribac in Marjan Šimenc. 2011. Uvod. V *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji 2011*, ur. Janek Krek in Mira Metljak, 11–62. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Kreuh, Nives, Lilijana Kač in Gregor Mohorčič. 2011. *Izhodišča za izdelavo e-učbenikov*. [Http://www.zrss.si/pdf/izhodisce-e-ucbeniki.pdf](http://www.zrss.si/pdf/izhodisce-e-ucbeniki.pdf) (11. 6. 2015).
- Lapuh Bele, Julija in Jože Rugelj. 2008. Smisel predpone e- v izrazih e-izobraževanje in e-učenje. V *Vseživljenjsko učenje in strokovno izrazje*, ur. Petra Javrh, 183–189. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Ličen, Nives. 2009. *Uvod v izobraževanje odraslih*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

- Ložar, Breda. 2015. *V osnovnošolsko izobraževanje vstopila najštevilčnejša generacija otrok v zadnjih desetih letih*. [Http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5133&naslov=Osnovno%20%20olsko-izobra%20%20Eevanje-mladine-in-odraslih-Slovenija-konec-%20%20olskega-leta-2013/14-in-za%20%208Detek-2014/15](http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5133&naslov=Osnovno%20%20olsko-izobra%20%20Eevanje-mladine-in-odraslih-Slovenija-konec-%20%20olskega-leta-2013/14-in-za%20%208Detek-2014/15) (15. 7. 2015).
- Mayer, Richard E. 2001. *Multimedia learning*. New York: Cambridge University Press.
- Meze, Matevž. 2015. *Več kot dve tretjini dejavnosti v neformalnem izobraževanju odraslih povezanih s poklicnim delom*. [Http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5172](http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5172) (14. 7. 2015).
- Milič, Saša. 2013. The twenty-first century university and the concept of lifelong learning. *Australian Journal of Adul Learning* 53 (1): 151–170.
- MIZKŠ (Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport). 2012. *Pomembni podatki o učenju in inovacijah z IKT po šolah v Evropi 2011*. [Http://www.eurydice.si/images/stories/pomembni%20podatki%20o%20ucenju%20in%20inovacijah%20z%20IKT.pdf](http://www.eurydice.si/images/stories/pomembni%20podatki%20o%20ucenju%20in%20inovacijah%20z%20IKT.pdf) (15. 7. 2015).
- MIZŠ (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport). B. I. *Središče za e-šolstvo*. [Http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_investicije/ikt_v_solstvu/sredisce_za_e_solstvo/](http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_investicije/ikt_v_solstvu/sredisce_za_e_solstvo/) (11. 6. 2015).
- MSŠ (Ministrstvo za šolstvo in šport). 2007. *Strategija vseživljenjskosti učenja v Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije. [Http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/trajnostni_razvoj/strategija_vsezivljenskosti_ucenja.pdf](http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/trajnostni_razvoj/strategija_vsezivljenskosti_ucenja.pdf) (10. 6. 2015).
- MSŠ (Ministrstvo za šolstvo in šport. 2011). *Odrasli v formalnem izobraževanju: politike in praksa v Evropi*. [Http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/128SL.pdf](http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/128SL.pdf) (10. 6. 2015).
- Muršak, Janez. 2006. Informlano ali priložnostno učenje kot del vseživljenjskega učenja in njegovi učinki v povezavi s formalnim in neformalnim izobraževanjem. V *Neformalno izobraževanje odraslih – nova možnost ali zgolj nova obveznost*, ur. Janko Muršak in Tadej Vidmar, 13–31. Ljubljana: Center za študij edukacijskih tehnologij, Pedagoška fakulteta.
- Pappas, Christopher. 2013. *The Rise and History of MOOCs - Infographic and Prezi Presentation*. [Http://elearningindustry.com/the-rise-and-history-of-moocs-infographic-prezi-presentation](http://elearningindustry.com/the-rise-and-history-of-moocs-infographic-prezi-presentation) (14. 6. 2015).
- Parr, Chris. 2013. *Not Saying the Course*. [Https://www.insidehighered.com/news/2013/05/10/new-study-low-mooc-completion-rates](https://www.insidehighered.com/news/2013/05/10/new-study-low-mooc-completion-rates) (17. 5. 2015).
- Peters, Otto. 1983. Distance teaching and industrial production: a comparative interpretation in outline. V *Distance Education: International Perspectives*, ur. David Stewart, Desmond Keegan in Borje Holmberg, 95–113. London: Croom Helm.
- Razgoršek, Janja in Zdenko Potočar. 2009. *Elektronsko poslovanje*. Ljubljana: Zavod IRC. [Http://www.impletum.zavod-irc.si/docs/Skriti_dokumenti/ElektronskoposlovanjeRazgorsekPotocar.PDF](http://www.impletum.zavod-irc.si/docs/Skriti_dokumenti/ElektronskoposlovanjeRazgorsekPotocar.PDF) (16. 7. 2015).

- Rivard, Ry. 2013. *Measuring the MOOC Dropout Rate*.
<https://www.insidehighered.com/news/2013/03/08/researchers-explore-who-taking-moocs-and-why-so-many-drop-out> (17. 5. 2015).
- Shah, Dhawal. 2014. *MOOCs in 2014: Breaking Down the Numbers*.
<https://www.edsurge.com/n/2014-12-26-moocs-in-2014-breaking-down-the-numbers> (22. 4. 2015).
- Singh, Harvey. 2003. *Building Effective Blended Learning Programs*.
http://asianvu.com/digital-library/elearning/blended-learning-by_Singh.pdf (12. 6. 2015).
- SIO. B. I. *Kratice in okrajšave s področja izobraževanja*.
http://portal.sio.si/no_cache/sio/terminologija/kratice_in_okrajšave_snbsppodrocjanbspiz_obrazevanja/rezultati_iskanja/?view=kratica&uid=3962 (15. 7. 2015).
- Smith, Mark K. 2002. *Informal, non-formal and formal education: a brief overview of different approaches*. http://www.infed.org/foundations/informal_nonformal.htm (10. 5. 2015).
- Sulčič, Viktorija. 2008. *E-izobraževanje v visokem šolstvu*. Koper: Fakulteta za management Koper.
- SURS. 2013. *Raziskovanje o uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije v gospodinjstvih in pri posameznikih (IKT-GOSP) 2013*.
<http://www.stat.si/StatWeb/Common/PrikaziDokument.ashx?IdDatoteke=625> (7. 10. 2015).
- SURS. 2014a. *Namen uporabe interneta pri rednih uporabnikih interneta, po starostnih razredih in spolu Slovenija, letno*.
http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=2974205S&ti=&path=../Database/Ekonomsko/23_29_informacijska_druzba/11_IKT_posamezniki/04_29742_uporaba_inter/&lang=2 (28. 4. 2015).
- SURS. 2014b. *Dostop do interneta po tipu gospodinjstva, Slovenija, letno*.
<http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/SaveShow.asp> (11. 6. 2015).
- SURS. 2014c. *Obseg opremljenosti gospodinjstev z informacijsko-komunikacijsko opremo po tipu gospodinjstva, Slovenija, večletno*. <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/SaveShow.asp> (11. 6. 2015).
- SURS. 2015a. *Javni, zasebni in mednarodni izdatki za izobraževalne ustanove, po ravneh izobraževanja (1000EUR), Slovenija, letno*.
<http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp> (15. 7. 2015).
- SURS. 2015b. *Študentje terciarnega izobraževanja po področjih izobraževanja (KLASIUS_P), spolu, načinu študija in vrsti izobraževanja, Slovenija, letno*.
<http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp> (15. 7. 2015).
- Svetlik, Ivan in Branko Ilič. 2004. *Razpoke v zgodbi o uspehu*. Ljubljana: Sophia.
- Sweet, Robert Arthur, ur. 1989. *Post-secondary distance education in Canada: policies, practices, and priorities*. Athabasca: Athabasca University.
- Taštanoska, Tanja. 2014. *Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.
- Trunk Širca, Nada in Doris Gomezelj Omerzel. 2006. *Implementacija sistema priznavanja neformalnega in priložnostnega učenja v slovenski visokošolski prostor*. Koper: Fakulteta za management.

- Tuš, Jadranka. 2015. *Malo manj kot 18.000 mladih in skoraj 2.500 odraslih pridobilo srednješolsko izobrazbo*. [Http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5157](http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5157) (15. 7. 2015).
- UNESCO. 1997. *International Standard Classification of Education*. [Http://www.uis.unesco.org/Library/Documents/isc97-en.pdf](http://www.uis.unesco.org/Library/Documents/isc97-en.pdf) (10. 6. 2015).
- Vidmar, Darja. 2015. *Javni izdatki za formalno izobraževanje v Sloveniji v 2013: 5,5 % BDP*. [Http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5267&naslov=Izdatki-za-formalno-izobra%C5%BEevanje-Slovenija-2013](http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5267&naslov=Izdatki-za-formalno-izobra%C5%BEevanje-Slovenija-2013) (19. 7. 2015).
- Volk, Marina in Marija Pisk. 2014. Poznati, uporabiti in izkoristiti možnosti, ki jih ponuja informacijsko-komunikacijska tehnologija. V *Izobraževanje za 21. stoletje – ustvarjalnost v vzgoji in izobraževanju*, ur. Dejan Hozjan, 179–195. Koper: Znanstveno raziskovalno središče.
- Yuan, Li in Stephen Powell. 2013. *MOOCs and Open Education: Implications for Higher Education*. [Http://publications.cetis.org.uk/wp-content/uploads/2013/03/MOOCs-and-Open-Education.pdf](http://publications.cetis.org.uk/wp-content/uploads/2013/03/MOOCs-and-Open-Education.pdf) (14. 6. 2015).
- Zupan, Gregor. 2014. *Uporaba interneta v gospodinjstvih in pri posameznikih, Slovenija, 2014 - končni podatki*. [Http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=6560](http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=6560) (11. 6. 2015).
- Zupan, Gregor. 2015. *Z naraščanjem uporabe IKT se razvijajo nove storitve in nastajajo nove potrebe*. [Http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5184](http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5184) (11. 6. 2015).

PRILOGA

Priloga 1 Anketni vprašalnik

Spoštovani,

sem Anna Poropat, absolventka magistrskega študijskega programa Management na Fakulteti za management, Univerze na Primorskem. Pri magistrski nalogi raziskujem pripravljenost študentov za vključitev v množično odprto spletno izobraževanje (MOOC). Pred Vami je kratka anketa s 25 vprašanji, ki vam bo vzela 5 minut časa. Anketa je anonimna, pridobljeni podatki pa bodo uporabljeni izključno za potrebe raziskave.

Za sodelovanje se Vam že vnaprej zahvaljujem.

1. Ali ste študent?

- Da, sem študent.
- Ne, nisem študent.

Podatki o študiju

IF (1) Q1 = [1]

2. Katero fakulteto obiskujete? (vpišite ime fakultete)

3. Na kateri stopni študirate?

- B1 – dodiplomski študijski program.
- B2 – podiplomski študijski program.
- B3 – doktorski študijski program.

4. Kakšna je vaša povprečna ocena pri študiju? (če ste študent začetnega letnika in še nimate povprečne ocene pri študiju vnesite -)

Znanje tujih jezikov

5. Kakšno je vaše znanje tujih jezikov? (ocenite od 1 do 5, pri čemer 5 pomeni odlično, 1 zelo slabo)

	5	4	3	2	1
Angleščina	☐	☐	☐	☐	☐

Konec IF (2)

Udeležba predmetov v tujem jeziku

8. Ali ste se že udeležili izvedbe predmeta, ki se na vaši fakulteti izvaja v tujem jeziku?

- Da.
- Ne, vendar se nameravam udeležiti v prihodnje.
- Ne.

IF(3) Q8 = [1]

9. Koliko predmetov ste opravili? (vpišite število predmetov, ki ste jih opravili v tujem jeziku)

Konec IF (3)

Erasmus izmenjava študentov

10. Ali poznate Erasmus izmenjavo študentov?

- Da, poznam in sem se je tudi že udeležil.
- Da, poznam in se je nameravam udeležiti v prihodnjem študijskem letu.
- Da, poznam vendar se je ne nameravam udeležiti.
- Ne, te izmenjave študentov ne poznam.

IF (4) Q10 = [1]

11. V kateri državi ste bili na Erasmus izmenjavi študentov? (vpišite ime države)

12. Koliko kreditnih točk (KT) ste opravili na Erasmus izmenjavi? (vpišite število opravljenih KT)

Konec IF (4)

IF (5) Q10 = [3]

13. Zakaj se ne nameravate udeležiti Erasmus izmenjave študentov? (napišite razlog)

Konec IF(5)

E-študij

14. Ali poznate e-študij?

- Da, zanj sem že slišal(a) in sem se ga tudi že udeležil(a).
- Da, zanj sem že slišal(a) in v prihodnje se ga nameravam tudi udeležiti.
- Da, zanj sem že slišal(a) vendar se ga nisem udeležil(a).
- Ne, za e-študij še nisem slišal(a).

15. Označite stopnjo pripravljenosti za izobraževanje, ki poteka prek interneta (online, e-študij). (5 pomeni zelo rad bi študiral na takšen način, 1 pa pomeni nisem pripravljen na takšen način študija)

	5	4	3	2	1
Pripravljenost za e-študij	☐	☐	☐	☐	☐

MOOC – množično odprto spletno izobraževanje

16. Ali poznate kratico MOOC?

- Poznam
- Sem slišal(a), vendar pozabil(a) njen pomen.
- Ne poznam.

Pomen kratice MOOC

Kratice MOOC izhaja iz angleščine: Massive Open Online Course. V slovenščino jo prevedemo kot Množično odprto spletno izobraževanje. Gre za tečaje, ki so namenjeni velikemu številu udeležencev, odprti so za vse, ne glede na predznanje, izvajajo se preko spleta in imajo značilnosti tradicionalnega izobraževanja.

17. Ste se že udeležili kakšnega tečaja MOOC?

- Da.
- Ne.

IF (6) Q17 = [1]

18. Kateri je bil glavni razlog, da ste se odločili za MOOC tečaj?

- Radovednosti.
- Pridobitev novih znanj.
- Vključitev v vseživljenjsko učenje.
- Zabava in razvedrilo.
- Pridobitev novih socialnih izkušenj.
- Želja po izkušnji spletnega izobraževanja.
- Večje udobje kot pri tradicionalnem izobraževanju.
- Drugo: _____

19. Ali ste MOOC tečaj zaključili?

- Tečaj MOOC sem uspešno opravil(a) in pridobil(a) certifikat..
- Tečaj MOOC sem opravil(a) pravočasno, vendar se nisem odločil(a) za pridobitev certifikata.
- Opravil(a) sem del aktivnosti, vendar tečaja nisem dokončal(a).
- Tečaj MOOC sem opravil(a) z zamudo.
- Tečaj sem le pogledal(a).

20. Kako ste bili zadovoljni s potekom MOOC tečaja? (ocenite od 1 do 5, pri čemer 5 pomeni popolnoma zadovoljen, 1 pa popolnoma nezadovoljen)

	5	4	3	2	1
Zadovoljstvo s potekom tečaja	☐	☐	☐	☐	☐

Priloga 1

21. Na kateri univerzi je potekal MOOC tečaj, ki ste se ga udeležili?

Konec IF (6)

22. Ste se pripravljene v prihodnosti udeležiti MOOC tečaja?

- Vsekakor da.
- Mogoče.
- Nikakor ne.

Računalniške in internetne spretnosti

23. Kako bi ocenili vaše sposobnosti uporabe računalnika in interneta? (ocenite s številko od 1 do 5, pri čemer 5 pomeni odlično, 1 pa zelo slabo)

	5	4	3	2	1
Ocena sposobnosti uporabe računalnika in interneta	☐	☐	☐	☐	☐

Osebni podatki

24. Spol:

- Moški
- Ženski.

25. Starost: _____

Konec IF (1)